



Henry J. Kaiser, ki je lastnik velikih ladjedelnic v Portlandu, Oregon, in drugih luhah na Pacifiku, je bil prejšnji mesec v vzhodnih državah, da nabere najmanj 50.000 delavcev. Prepeljani so bili na zapad v posebnih vlakih. Skupina izmed njih je na gornji sliki.

## Wendell Willkie "podrezal", da so povsod začutili

"GOVORIM KAKOR MISLIM IN ČUTIM." —  
CHURCHILL IN ROOSEVELT NEJEVOLNA.  
TUDI STALIN JE DELEŽEN KRITIKE IN  
OCITKOV. — HITLER VOJNO IZGUBIL

V zadnji predsedniški kampanji so ameriški volilci izvedeli za človeka, ki je bil do konvencije republikanske stranke širši javnosti skoro neznan. A bil je kar na konvenciji s pomočjo galerije mahoma dramatičen in nominiran. Republikanski politiki, ki so mislili, da kaj pomenijo, so ostali v ozadju. Willkie je zmagal in prejel v boju proti



WENDELL WILKIE

Rooseveltu kakih 22 milijonov glasov.

Ta množina volilcev je edino s katerim se Willkie ponaša in uspeva ob nji.

### Rooseveltov poslanec

Willkie je presenetil "republikance" največ zato, ker se je po predsedniških volitvah izkazal za celo bolj nasprotnega izolacionistom kakor pa Roosevelt. Dasi Nemec po pokolenju, je udarjal v volilni kampanji po Hitlerju in njegovem tretjem rajhu kolikor je zmogel. Ne v vnanji politiki, ne v notranji, ni bil z Rooseveltom v ničemer v nasprotju, razen da je kandidiral proti njemu.

To svoje stališče — namreč glede vnanje politike, je še bolj podkrepil po volitvah. Izolacionisti McCormickovega tipa ga vsled tega zmerjajo, da se je "prikradel" v njihno stranko kot demokrat, a resnica je, da v politiki ni med demokrasko in republikansko stranko nobene razlike. Le med njenimi politiki jo je nekaj. Eni so za ljudske koristi, drugi za privatne; za vojno zoper Hitlerja, drugi za izolacijo.

### Presenečenje

Wendell Willkie je v ameri-

## Zavezniki zagotavljajo; da bodo nacijski tollovaji strogo kaznovani

Ubežne vlade v Londonu zbirajo podatke o nacijskih grozodejstvih in predsednik Roosevelt je minuli teden znova izjavil, da bodo krivci dobili plačilo po zasluženju. A dodal je, da bo število kaznovanih v primeri s številom ljudi, s katerimi smo v vojni, jako majhno.

V prejšnji vojni so zavezniki pretili s kaznijo kajzerju in drugim v njegovem poveljstvu, toda pretnje niso izvršili nad nikomur, pač pa tiščali k tlom nemško demokratično republiko in s tem neposredno pomagali Hitlerju in njegovemu nacizmu.

Ako so se iz tistega kaj naučili, se take zmote ne bodo ponovile.

Večinoma prete s kaznimi sedaj samo Hitlerju in njegovim pajdašem. Dučerja in druge italijanske razbojnike so nekako izpustili iz kazenskega seznama.

Zločini, ki so jih izvršili fašisti obeh dežel, so tako ogromni, da jih ne bi mogla oprati nobena kazen.

Vse, kar zavezniki po svoji zmagi res lahko store človeštvu v korist je, da odpravijo vzroke, ki so svet privedli v fašizem in v tollovajstva. S tem, da bi pobili nekaj nacijev, a sistem pa pustili kakršen je, ne bi storili nič koristnega. Potreben je nov red, družba vzajemnost, v kateri ne bo več vzrokov za vojne, ne za zločinstva, kakršna sedaj prevečajo svet. To je veliko važnejše kot pa tuhtati, komu se bo nataknilo zanjko za vrat.

## PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Stalingrad je porušen, a Hitlerjeva obljuba, da ga bo okupiral, se še ni izpolnila, kakor se ni lani, ko je obetal vzeti Moskvo in Leningrad.

Ameriška združena zveza je sklenila oglašati združništvo po vsi Ameriki in v ta namen sklenila najeti radio postaje National Broadcasting Co. in Columbia Broadcasting Co. Obe sta ji postaje odkleli. Članek o tem je na 6. strani v tej številki.

Zvezni kongres je zavrgel predlog za obdavčenje dohodkov, ki jih prinašajo obresti zveznih, občinskih in državnih bondov. Toliko bolj pa je obdavčilo one, ki nimajo nikakršnih bondov.

Sumner Welles, ki je državni podtajnik v zvezni vladi, je dne 8. oktobra dejal, da se moramo požuriti dati Rusiji res več pomoči, kakor jo je dobivala dosedaj. Wendell Willkie v teh prizadevanjih torej ni osamljen.

Pisatelj Theodore Dreiser je nekeje v Kanadi napadel angleško vlado vsled njenega cincajnja glede podpore Rusiji in dejal, da če bo Rusija propadla, privoščiti tudi Angliji, da jo Hitler pogazi. Vsled teh smelih besed mu kanadske oblasti niso pustile govoriti na shodih, in mu ukazale, naj se vrne čimprej v Zed. države.

"od kjer je prišel". Dreiser je to kanadski vladi jako zameril in po povratku v USA je dejal, da znova poudari, kar je tam rekel: Da če Rusija pade, bo Anglija kriva, pa naj jo za kazen zadene čimhujša usoda. Dreiser je star nad 70 let, je komunist, in sovraži aristokrate in vse, ki si vihajajo nosove, posebno na Angleškem.

Dr. Melchior Palyi prerokuje, da bo vojna za zaveznike dobljena drugo leto. Palyi je mednarodno znan ekonom, in v demokratični Nemčiji je bil dodeljen državnemu zboru za svetovalec v finančnih zadevah. To ni važno, a dobro bo pa to, če se v svojem prerokovanju ne moti in bo Hitler zdrsnil, predno bo konec prihodnjega leta.

Kardinal Suhard v Parizu je apeliral v pastirskem pismu na francoski narod, da naj sledi vladi v Vichyju in nemški oblasti v okupiranem ozemlju. Upiranje posvetni gospodski nam prinaša le nesreče, je poudaril.

"Maršal" Eugen Kvaternik na Hrvaškem je imel le malo več sreče kakor "hrvatski" kralj, ki si na Hrvaško niti ne upa. Kvaternik je v težki službi, dušiti upornike "zbolet", in poglavitnik Pavelić ga je poslal na "dolgi dopust".

(Nadaljevanje na 3. strani.)

## Vojna primorala milijone žensk v industrijo

V Zed. državah bo moralo v prihodnjem letu najmanj pet milijonov žensk v municijsko industrijo. Sedaj jih dela v nji 1.750.000. V tem številu niso vitete ženske, ki so zaposlene v drugih obratih in v pisarnah.

Največ žensk je zaposlenih v vojni industriji v Rusiji — namreč 30 milijonov. V Sovjetski uniji opravljajo ženske tudi najtežja dela.

V Nemčiji je v municijski industriji uposlenih blizu 10 milijonov žensk, v Angliji 5.500.000. Letos in prihodnje leto jih bodo uposlili v nji nadaljnih par milijonov.

Kanada je že mobilizirala za oblatno službovanje v industriji ne samo moške nego tudi ženske.

V Nemčiji je po svojem prihodu v vlado Hitler razglasil, da je ženskin prostor domače ognjišče in jih je milijone odločil iz uradov in tovarov. Sedaj jih je od ognjišča pozval nazaj v fabrike in tovarne, vrh tega pa tira siloma vanje tudi dekleta iz zasedenih dežel.

## Srbsko meščanstvo je osišču sovražno

Srbsko meščansko prebivalstvo je neprijazno in nezaupno napram tlačiteljem. Velibor Jenić, minister prosvete v marionetni vladi Milana Nadića je pred kratkim izrazil nezadovoljnost sedanjih gospodarjev Srbije:

"Dvoumno zadržanje enega dela našega naroda v teku tega leta, si je mogoče tolmačiti le z željo vseh, da se zavarujejo proti vsakemu preobratu položaja. Ko so komunisti zadnji čas doživeli velike neuspehe, se je del naših meščanov začel obračati proti Ameriki. Bili so torej najprej anglofilni, potem komunisti, a zdaj se skušajo priklopiti Amerikancem. Le srbofilni nočejo biti. Država je propadla, a sebičnisti še niso kaznovani. Boj proti njim ne bo lahak, ker je njihova skupina povezana z vezmi sorodstva, denarja in skupnih grehov."

## Prvo "božično voščilo"

Anton Gorenz v Springfieldu, Ill., je nekeje čital, da se bo letos treba požuriti z božičnimi voščili in darovi veliko hitreje kakor v "mirnih časih". Pa je obnovil naročnino in poslal \$1 kot "božično voščilo", da ga bomo pravočasno prejeli. In pravi, da ker ne ve, kdaj bo poklican v večna lovišča, in ker le redkokdaj piše, zato tudi drugim že kar sedaj želi vse tisto kar tako radi ponavljamo v božični sezoni.

Poleg teh šaljivih opazk dostavlja, da zelo želi ohraniti Proletarca in upa, da bodo tisti, ki so za agitacijo bolj sposobni kakor on poskrbeli, da ga ne izgubimo.

Ako vam kaj v Proletarcu ne ugađa, kritizirajte, toda ne s predsodki, nego tako, da bomo list skupno izboljševali.

## U. M. W. sledila ukazu Lewisa za izstop iz CIO

NAMESTO SOLIDARNOSTI NOVI RAZKOLI. —  
APELI NA ROOSEVELTA, DA NAJ ZDRUŽI  
UNIJSKE VRSTE. — GREEN PRAVI, DA KJER  
JE LEWIS, NE MORE BITI SLOGE

Eden izmed najčudnejših pojavov v amerškem unijskem gibanju je vloga ki jo igra John L. Lewis. Bil je re-akcionar, se prelevil v "radikalca" in bil v resnici pogonska sila za prehod iz cehovskega v industrialni unionizem. Bržkone v tej deželi ni jačje ogebnosti v unijskem gibanju kakor je on, izvzemši onih, ki so raketirji, s katerimi pa se Lewis nikoli ni družil.

### Vse po ukazih

Ko se je Lewis odločil za boj proti strokovnim unijam in za novo organizacijo, ki jo sedaj poznamo pod imenom C. I. O., je storil zgodovinski korak. A vsakdo, ki ga dobera pozna, je vedel, da ima svoje kaprice in mu ni zaupati.

Desetletja so se socialisti borili za organiziranje delavcev po industrijah. Lewis je industrialni unionizem uveljavil s pomočjo socialistov, ne iz prepričanja, nego radi tega, ker se ni mogel priklopiti na krmilo AFL.

### Dva ultimata

Ker je močan individualist in se ne ustraši, kadar je v boju, so se ga radevolje oprijeli vsi, ki so za industrialne unije, dasi marsikdo dobrovedoč, da Lewisovo prijateljstvo ne bo dolgo trajalo.

On je po naturi diktator. Ni je unije, ki ima bolj demokratična pravila kakor UMW, a vzlic temu ni nobene, ki bi bila tako samolastno upravljana kot je ona.

Enako je hotel gospodariti novemu unijskemu gibanju — CIO, in se drznil iti v zadnji predsedniški kampanji toliko daleč, da je delavstvu v CIO ukazal:

"Ako hočete, da bom še predsednik CIO, morate poraziti Roosevelta. Če ga izvolite, boste morali v CIO izvoliti ko-

ga drugega namesto mene." Delavstvo mu ni hotelo slediti in je bil vsled svoje bahavosti, če je kaj dal na svojo častno besedo, primoran v umik. A se je kujal dalje. Češ, bil sem ustanovitelj CIO, čemu bi ga ne mogel tudi zrušiti!

### Tirjatev, ki se ni obnesla

Ni ga, ki bi mogel zanikati, da je unija premogarjev storila za CIO več kot katerakoli druga. Tudi gmotno je ogromno prispevala. Lewis trdi, da so unije CIO dolžne premogarjem nad milijon 600.000 dolarjev. Te odgovorjajo, da kar je bilo pravih posojil, so jih vrnille, drugo pa sedaj Lewis le iz nagajivosti označuje za posojila.

Torej je moral iti korak dalje in je na konvenciji UMW v Cincinnatiju ukazal: "Če hočete, da bom še prevzel predsedniško službo, morate izstopiti iz CIO."

Mnogi delegati so bili proti, a so kmalu izprevideli, da proti Lewisu ne bi nič opravili, pa so utihnili.

Za izstop so potem glasovali kar vsi. Tisti, ki so bili proti, so rajše molčali, in tako je bil sklep za ločitev "soglasen".

### Klic v enotnost

Farsa po sprejemu njegovega predloga pa je bilo to, da je spet govoril o solidarnosti in priporočal skupno konferenco vseh sedaj razdruženih unijskih zvez, da se zedinijo za celoto. Potapljal je predsednika AFL Wm. Greena, češ, da sicer ni kaj brihten, a drugače je dobra duša. Par dni potem mu je Green odgovoril, da kjer bo Lewis, tam ne more biti govora o delavski slogi.

Glede Roosevelta je Green omenil, da se on bržkone ne bo umešal v sklicanje skupne konvencije.

## Dr. Boris Furlan pripravil pregled o Slovencih

V prihodnjem letniku Ameriškega družinskega koledarja bo med drugimi daljši, času primeren zgodovinski pregled o Slovencih z ozirom na njihov sedanji položaj. Priredil ga je dr. Boris Furlan. Njegovo ime jamči, da je to res strokovnjaško delo.

Ivan Molek je napisal povest "Hišica na hribčku". Zelo fina satira. Matt Petrovich bo zastopan s člankom "Kadar kupuješ svoj dom", Anton Shular s povestjo "Mine town", Joseph Chesarek z dogodovčinami v calumetski naselbini.

Drugi povabljeni sotrudniki so Ebin Kristan, Katka Zupančič, Louis Beniger, Janko Zega, Anton Slabe, Frank Kerže, Leo Zakrajšek, Milan Medvešek, Frank Česen, Ivan Jontez, Zvonko Novak, Anton Garden in več drugih.

Prihodnji letnik bo po vsebini posvečen tragediji slovenskega naroda.

Cena mu bo ista kakor doslej, dasi so stroški z njim večji kakor prejšnja leta. Upamo pa, da ga bo mogoče prodati več izvodov kakor lani in s tem bodo kriti tudi izredni izdatki.

Uprava in uredništvo se priporočata v sodelovanje zastopnikom, sotrudnikom in vsem, ki so pripravljeni pomagati.

## Zvezni kongres male dohodke najbolj obdavčil

Vojna stane ogromno in vlada od nekeje mora dobiti denar. Vsakdo ima dolga že po par tisoč v vojne namene, tudi novorojenčki. A izdatki pa so vseeno veliko večji kakor dohodki in zvezni zakladničar je kongresu predložil že prilično načrtov za zvišanje davkov.

Davčni odseki kongresa in senata so jih zavrgli in sprejeli svoje, ki udarjajo po tistih, kateri jih najtežje plačajo. Novi dohodninski davek se prične že med onimi delavci, ki zaslužijo od \$12 na teden.

Upoštevač sedanjo draginjo, ki narašča, lahko vsakdo ve, koliko si bodo morale družine iz teh plasti tedenskega zaslužka pritrpati, in kako skromno živeti, da bodo izhajali iz dneva v dan.

Predsednik CIO Philip Murray je proti nalaganju davka na najrevnejše odločno protestiral. Kongresnikom in senatorjem je dejal, da bi lahko uredili davčne dohodke tako, da ne bi trpeli vsled njih najbolj tisti, ki jih najtežje plačajo, nego oni, ki imajo ne po

kakih tisoč nego stotisoče dohodkov na leto.

A gospodje poslanci so skrbeli, da se zavaruje one, o katerih je Roosevelt priporočil, da naj bi v vojni dobi ne prejemali več plače, kot po odbitju davkov \$25.000 na leto "čistega". Vrh tega imajo dohodek še iz drugih virov: dividend, bonuse, stanarine itd.

Delavcem v municijski industriji predbacivajo "visoke" plače, ki marsikje res niso nizke. A nihče pa noče upoštevati dela, ki ga vrše. Kajti nobena

korporacija ne bi mogla izplačevati dividend, ako bi delavci ne garali in ji ustvarjali dobičke.

Sedanji davki so naloženi krivično zato, ker mislijo poslanci v razpravah in sklepanjih zgolj na one, katerim ni treba biti pri plavžih, ali v rudnikih, nego jih skrbli le, če bodo smeli imeti saj \$25.000 čistega na leto.

Krivi so tega delavci in farmarji, ker pošiljajo v zbornice napačne "zastopnike".

# PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

## IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Društva, Chicago, Ill.

### GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

## PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz  
Business Manager: Charles Pogorelec

### SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.  
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

## PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

## Brezbriznost ameriških volilcev in vzroki

Novembra bodo kongresne volitve. Vsem poslancem in polovici senatorjev je potokelet mandat.

V primarnih volitvah, ki so se vršile pred nekaj tedni, bi lahko glasovalo 42 milijonov volilcev, a le 15 milijonov se jih jih je potrudilo iti na volišče.

Primarne volitve so v tej deželi čestokrat važnejše kakor pa končne volitve, ker se v prvih odločuje, kdo naj dobi nominacijo. Za en in isti mandat se poteguje na primer na listi demokratske stranke pol ducata kandidatov in enako na republikanski. Kdor dobi večino, je kandidat na končnih volitvah, drugi odpadejo.

Letos so bile v kampanji primarnih volitev aktivne več ali manj skoro vse unije, posebno železničarske in pa CIO. A odziv je bil slab, kajti le nekaj nad tretjino volilcev se je potrudilo oddati svoje glasove.

Vzrok nezanimanju je pomanjkanje načelnosti med kandidati in prav tako med volilci.

V volilnih kampanjah obljubljajo kandidati kar kdo hoče. Delavcem obetajo raj, malim trgovcem zaščito, farmerjem višje cene za pridelke. Po volitvah so obljube pozabljene in začne se novo vihanje davkov in novi naporji za ščitenje velebiznisa.

Za demokracijo to stanje ni vzpodbudno. Ultimatum predsednika Roosevelta kongresu na zadnji delavski praznik je madež, ki ga ni na kriv, nego takozvana ljudska zbornica, ki ne zna ali pa noče biti ljudska, ne demokratska. In krivo je ljudstvo, ki postaja pri izbiranju poslancev in kandidatov v druge politične urade bolj in bolj brezbrizno.

Marsikak kandidat, ki ne zasluži zaupanja, je pri primarnih volitvah zlahka prodril, dočim je bil marsikdo, ki bi res služil ljudstvu, prav tako zlahka poražen.

Socialisti so imeli kandidate v primarnih volitvah le v par krajih, tu in tam pa so jih nominirali s pomočjo peticij. Le v dveh krajih — v Readingu, Pa., in v Bridgeportu, Conn. — so res še stranka. A ne v Readingu, ne v Bridgeportu, ne pripadajo Thomasovi-Kruegerjevi S. P.

V Minnesoti se skuša znova uveljaviti farmerska-delavska stranka, v New Yorku delavska stranka in v Wisconsinu progresivna. Unije železničarjev so aktivne in agitirajo za takozvane delavske prijatelje, neglede kateri stranki pripadajo. Enako unije oblačilnih delavcev. A masa — ta se ne zanima posebno.

To za bodočnost ameriške demokracije ni zdrav pojav. Zdi se, da ljudje zaupajo Rooseveltu in v njegov "new deal", in morda ne bi nič protestirali, če postane diktator. Toda pri primarnih volitvah so porazili mnogo takih kandidatov, ki so pomagali, oziroma pomagajo predsedniku in imajo zasluge za "new deal", nominirali pa so one, ki so predsedniku metali vsa leta polena pod noge.

Politična atmosfera v Zed. državah je torej jako nezdrava. In bo vse dotlej, dokler ne bo šlo organizirano delavstvo v samostojno politično akcijo. Ne samo v samostojno, nego v SOCIALISTIČNO akcijo.

## SLOVENSKI KONGRES

Ni ga naroda, ki bi bil tako pozabljen, kakor je v sedanjih svetovni borbi slovenski narod. In ni ga, ki bi bil od sovražnih sil bolj razbit, kakor je naš.

Težko je v svetu oglašati Slovenijo, ker je niti v Jugoslaviji ni bilo, nego le nekaka banovina, z imenom Dravska. A vendar, narod je treba oti, storiti zanj kolikor največ mogoče, in v ta namen je sklican kongres, ki se bo vršil dne 6. decembra v Clevelandu. Okle zanj je priobčen v tej številki.

Sklicatelji so si zamislili kongres na temelju skupnosti. To je, da naj bo to zbor vseh Slovencev, neglede na politične ali verske nazore. Cilj vseh je oti na smrt obsojeni narod. Vsi sklicatelji ob enem soglašajo, da naj bo obnovljena Jugoslavija demokratska in federativna država.

Kongres je torej sklican v duhu skupnosti. Namen mu je prodreti v kroge, ki bodo odločevali v mirovnih pogajanjih in risali meje. Za to nalogo mu je potreben odbor, ki bo zmožen tega poslanstva.

Amerika je demokratska dežela, toda je v nji lažje priti na merodajna mesta kakemu habsburškemu Otu, kot pa deputacijam demokratskih Slovencev. Naloga slovenskega kongresa torej je, da si utre pot v kraje, v katerih se bo odločila bodoča usoda sveta. V njih sedaj o Slovencih večinoma nič ne vedo, ali pa jih tu in tam le površno poznajo. Nemcem in Italijanom smo znani, a potrebno je, da se boljše predstavimo ameriški, sovjetski in angleški vladi. Italijani in Nemci so naš narod obsodili v smrt, omenjene tri velesile pa ga lahko otmo. Slovenci zaslužijo, da ostanejo narod.



Japoncem gre v prisiljenosti, da bi udri v Alasko, jako slabo. Zasedli so nekaj strateških krajev na otokih Aleutians, blizu Alaske, od kjer jih sedaj izganjajo ameriške čete. Na gornji sliki je par japonskih vojakov, ki jih vodijo v jejniški tabor z zavezanimi očmi.

## Kaj bo z ubežnimi in zajetimi kralji in princji po vojni?

(Nadaljevanje in konec.)

Ob enem je šel kralj Karl v mehiškem glavnem mestu v "biznis", da mu ni preveč boljšega po Parizu. Bukaresti in New Yorku. Prevzel je v obratovanje hotel Reforma, o katerem pravijo, da je eden najslovičnejših "nočnih lokalov" v omenjenem mestu. Dostopen je le bogatašem in Karl torej nima samo vlog v bankarstvu, nego tudi lepe dohodke.

Resnična gibanja za svobodno Rumunijo so že dolgo zatrti. V Rumuniji jih je pogazil Karol in za njih nasledniške vlade. Ob enem drži ljudstvo v temi in ignoranci rumunska ortodoksa cerkev, ki je ena najbolj nazadnjaških na svetu.

### Kralj, ki ni kralj

Karl je ob "slovesu" iz Rumunije izročil kraljevsko službo svojemu neletnemu sinu Mihailu, ki pa je vladar le po imenu. Nima ne skušenja, ne potrebne vzgoje, ne znanja. Tako je kralj Mihail Hohenzollern v Rumuniji bolj ujetnik kakor kralj, čeprav mu izkazujejo vse kraljevske časti. Zunanji opazovalci menijo, da rumunska vlada pod Hitlerjevim vplivom skrbi, da Mihail ne postane priljubljen med ljudstvom. V ta namen se mu izkazuje kraljevske časti le kar tako iz tradicije in ministri ga v svojih govorih ne povsijujejo v deveta nebesa, niti ne tiskajo več njegove slike na znamke in ne na denar. Mihailu, ki je zelo razvijen fant, je menda vseeno. Živi v gradu, ali v vili, ali pri morju, in se mu dobro godi. Bržkone ima oče tudi zanj vlogo, v slučaju, da Rumunija res postane svobodna in demokratska in se izbodi dinastije, ki je bila ves čas us na njenem telesu.

### Dругih pet ubežnih kraljev

Poleg srboritega kralja Zoga in potratnega kralja Karla je sedaj v ubežništvu pet drugih kraljev iz zavezniških dežel, ki jih je okupirala nacijska armada. Ti so jugoslovanski kralj Peter II., norveški kralj Haakon VII., nizozemska kraljica Wilhelmina, grški kralj Jurij II. in luksemburška kneginja Charlotte.

Belgijski kralj Leopold ni hotel pobegniti in je raje postal Hitlerjev jetnik. Ni pa v ječi, nego živi udobno v nekem gradu in nemška oblast mu je dovolila, da se svobodno giblje. Nedavno se je v drugič oženil. Njegova prva žena je bila ubita, ko je na vožnji z avtom treščil v drevo. Leopold je v predvojni Belgiji imel velik vpliv. Ko je nemška armada udrla vanjo in prodirala brez odmoru, je kralj Leopold svoji armadi ukazal, naj se poda. Zavezništvo so mu to silovito zamerili. On se je zagovarjal, da ga bo

radi tega ukrepa v stanu pravilno soditi le zgodovina. Za svoj postopek je navedel: Ako vrhovni poveljnik vidi, da je njegova armada obsojena v neizogibnem porazu, čemu vztrajati in pri tem trošiti nadaljne tisoče življenj po nepotrebnem?

Težko pa, da kralj Leopold postane med svojim ljudstvom še kdaj popularen. In mu je menda vseeno.

### Vloga grškega kralja

Ko je prišel na Rooseveltovo povabilo sem na obisk ubežni grški kralj George, je bilo proti njemu precej protestov. Največ iz liberalnih krogov. Na primer od revije Nation in drugih, ki se boje, da so taki obiski nevarni smotrom demokracije. V člankih so navajali, da je bil grški kralj "promotor" fašizma in prijatelj Hitlerja ter njegove politike, dokler ni prišla Grčija na vrsto. Sploh ni grška dinastija nič grška, kakor ni

hohenzollernska v Rumuniji nič rumunska.

Nesreča v tem vrvežu je, da se sedaj ogrevajo za demokracijo mnogi izmed onih, ki so jo po prvi svetovni vojni pomagali zatirati in jo marsikje zadušili s silo. Tako je bilo tudi v Grčiji, v Jugoslaviji in v Rumuniji. Le o Norvežki, Danski in Belgiji se ne more trditi tega, ker so bile demokratske do nemškega napada, oziroma dokler so bile svobodne.

### Dinastija Karadžordžević

Z vprašanjem monarhizma se precej pečajo tudi Jugoslovani. Posebno Hrvati in Slovenci. O Srbih trdijo, da so navdušeni za sedanjo dinastijo Karadžordžević, kateri načeljuje mladi kralj Peter II. v Londonu. O Hrvatih je znano, da niso zanj. Manj nasprotstva proti nji je med Slovenci.

Po prejšnji svetovni vojni, (Nadaljevanje na 5. strani.)

## Pastirsko pismo ljubljanskega škofa o trpljenju Slovencev

Slovenski tisk v Ameriki je dobil iz krogov jugoslovanske vlade v Londonu, oziroma iz njenega slovenskega oddelka, nekaj izpiska o pastirskem pismu ljubljanskega škofa Rožmana, ki je bilo tam napisano že meseca aprila. Kaj je iz njega izpuščeno, ne vemo, a vemo pa, da precej takega kar bi ne prišlo ušesom izseljenih slovenskih katoličanov. Izčrpek je naperjen proti nacijem, ki divjajo nad duhovščino in narodom v tistem delu Slovenije, ki so ga oni zasedli, a o Italijanih ni nič rečenega. Običaj tam je, da se je treba oblastim na ljubo, če že ne iz prepričanja, zvesti tudi nad "brezbožnim komunizmom", a možno je, da se Rožman v tem pastirskem pismu ni obregnil ohenj, nego kar ob vse grošilke. Ponatiskujejo ga čitateljem v pouk, kako sodi slovenski škof v Ljubljani o položaju in kaj priporoča v odrešitev naroda. Njegovo pastirsko pismo se glasi (dobesedno iz Am. Slovenca z dne 6. okt. l.):

"Tekom zadnjih 1.400 let svoje zgodovine ni naš narod trpel toliko, kakor trpi zdaj. Stanje, v katerem se naša škofija danes nahaja, je tako, da napolnjuje naša srca s skrajno žalostjo. Škoda povzročena z okupacijo, duhovna in materialna, je neprecenljiva. V ozemlju, zasedenem od Nemcev, je bila zaplenjena vsa lastnina cerkva in župnišč v 142 župnijah, 139 duhovnikov je bilo s silo izgnanih iz 148. župnij. Izgnani duhovniki so izgubili svojo lastnino. Danes živijo v skrajnem

pomanjkanju, brez vsakih življenjskih potrebščin.

"Pripravljalni kolegij sv. Stanislava v št. Vidu je bil zaplenjen in vsi profesorji in dijaki, 350 po številu, so bili izgnani. Dragocena knjižnica zavoda je bila uničena, knjige vzete iz nje in zažgane. Mnogo teh knjig se ne more nadomestiti.

"Se večja pa je duhovna škoda ter narašča od dne do dne. Nad 200.000 duš je brez duhovnega oskrbstva, brez mase, brez zakramentov. Umirajoči so brez duhovne tolažbe. Verniki se zbirajo vsako nedeljo, da molijo skupne molitve, toda so brez nauka.

"Morje trpljenja se je zililo nad naš narod zlasti zaradi prisilnega izseljevanja. Nemo goče je popisati strahote, žalosti. Nedolžna kri, ki se je prelivala, vplje do neba ... Lažje bi bilo umreti, kakor izseliti se z otroci brez sredstev za življenje ter pustiti domove, ljubljene s tako nežno ljubeznijo: domove, za katere se je skrbelo s toliko žrtvami skozi mnogo generacij.

"Tekom zadnjih 1.400 let zgodovine ni naš narod toliko trpel, kakor trpi danes. Nemogoče nam je nadaljevati z obstojem, ako nam Bog ne da posebne pomoči: Zato: K Tebi, naš Gospod Bog, gredo naše prošnje, da ne poginemo.

"Obračam se na vse Slovence, kjerkoli so v zunanjem svetu, da se združijo z nami v molitvah. Bratje, molimo, molimo in molimo ter delajmo pokoro za vse svoje grehe, da se nas bo Bog usmilil v našem velikanskem trpljenju."

JOŠKO OVEN:

## RAZGOVORI

### Na dolgi poti.

(Nadaljevanje o razvoju in bojih kitajske rdeče armade.)

Prehod reke Tatu je bil najbolj kritičen od vseh doživljanj na dolgi poti. Če bi bil kitajski rdeči armadi prehod tu preprečen, bi bila gotovo popolnoma uničena. Veliko drugih armad je tu izgubilo življenje. V devetnajstem stoletju je bila ravno tu uničena armada 100.000 mož, ki ji je poveljeval princ Ših Ta-k'ai. Čiang Kaišek je poznal to zgodbo. V naglici je sporočil svojim zaveznikom v Sechuani, kaj da namerava. Ob enem je naročil svojim armadam takojšen odhod. Tukaj, je mislil, se mora zgodovina ponoviti.

Ali če je Kaišek vedel o tej zgodbi, so jo poznali tudi komunisti. In še več, oni so vedeli, da je bil vzrok one katastrofe ta, ker je princ Ših Ta-k'ai pri dohodu do reke ukazal tridnevni odmor, da dostojno proslavi rojstvo svojega sina. Med tem ga je sovražnik obkolil in uničil.

Sovjetske armade so se hitro pomikale proti Sechuani po krajih, ki so obljubili od bojeviti plemen črnih in belih Lolosov. Ta plemena niso bila nikdar v zgodovini podjarmljena od Kitajcev, katere zelo sovražijo. Žive v gozdovih južnega Sechuana. Kaišek je računal, da bodo ti ljudje delali rdečim bojevnikom na potu skozi njih domovja mnogo nepriroke. Ali tu so imeli rdeči svojo metodo. Mesto nasilja so že naprej poslali poslanike, da se dogovore z Lolosi. Na potu so vzeli precej obsejnih mest, kjer so kitajski poveljniki imeli zaprtih precej loloskih glavarjev. Te so komunisti oprostili in jih svobodno z darili poslali domov.

Kajpada, da so ti ljudje hvallili svoje osvoboditelje, češ, da ti niso taki kot so drugi Kitajci. Ču Teh je nato poslal za predstražo poveljnika Liu Pei-enga, kateri je poznal njih jezik. Ta jim je dopovedal, da je razlika med rdečimi in belimi Kitajci, ter da je rdeča armada njih prijatelj. Ko so ga vprašali, če bi jim dal orožje, je to takoj storil. S tem je bilo prijateljstvo sklenjeno in ne samo to, več sto domačinov je pristopilo v rdečo armado, da jim pomagajo pri prehodu čez reko, ter da se bore proti skupnemu sovražniku.

Nevidne nankingski letalci, so sovjetske predstraže prodrle skozi gorovje do malega mesteca An Jen C'ang, katero je ležalo na južni strani reke. Prvo, kar so zagledali, so bili trije brodi — na južni strani reke. Ze zopet jim je bila sreča mila. Kako se je to zgodilo? Četudi je bilo strogo naročeno, da morejo biti vse ladje na severni strani reke, je vendar poveljnik, misleč, da rdečih še ne bo par tednov, poslal svojo ženo s spremstvom, da obišče sorodnike. Šestnajst prostovoljcev je vstopilo v prvi čoln, da se odpeljejo čez reko in dovedejo še ostalo brodovje za prevoz rdeče armade. V strahu so gledali vaščani, kako so rdeči postavili strojnice in jih namerili čez reko, da s tem krijejo pot svojim. Videli so kako se je ta mala peščica izkrcala na severni strani reke in se počasi plazila proti sovražniku, kateri je imel močno pozicijo. Pro raskem boju z ročnimi granatami se je sovražnik umaknil.

Reka Tatu je tu zelo široka. Bilo je spomladi, voda je naraščala in kakor vse gorske reke je tudi ta silno deroča. Vzelo je več kot dve uri vsako pot za prehod reke. Noč in dan so vozili — prvi, drugi in tretji dan! Ali reka je stalno naraščala in postajala bolj in bolj nevarna. Končno so prevzeli eno celo divizijo na drugi breg. Tretji dan je vzelo več kot štiri ure za prehod reke. Na ta način je vzelo več tednov za spravljanje vseh ljudi, živali in opreme čez reko. Predno bi se to zgodilo, bi bili obkoljeni in uničeni. Ze tako so jih nankingska letala našla in jih dnevno bombardirala. Sklicana je bila konferenca, katere so se udeležili

vsi sovjetski poveljniki. Ču Teh, Lin Piao, Čou Enlai ter Mao Tse-tung. Odločili so se za brezupni korak.

Kakih sto dvajset milj zapadno od mesteca An Jen C'anga, kjer se dviga soteska visoko v gorovje, visli med obrežji več stoletij star verižni most, ki mu pravijo Liu Ting C'iao. To je edini most čez reko Tatu med Sechuanom in Tibetom. Proti temu mostu jo je ubrala četa bosih rdečih vojakov. Pot je držala več tisoč čevljev visoko v gorovje. Treba je bilo prebrsti hudournike ter brodirati do pasu v blatu. Če se jim ne posreči, pomeni smrt za vse.

Glavna armada se je pomikala na južni strani reke. Ob istem času ji je sledila divizija, katere je bila na severni strani reke. Časih so se stene soteske zožile, da so lahko klicali čez reko. Noč in dan so hoteli — s samo par minut odmoru, kajti življenje vseh je bilo odvisno od naglice.

Tej rdeči predstraži je sledil sovražnik. Časih so zamudili cele ure dragocenega časa v obrani, kajti treba je bilo priti do mosta za vsako ceno. Končno se jim je posrečilo pustiti jih v ozadju. Most, za katerega so tvegali vse, je bil pred njimi.

### Most

Most, kateri je visel tam že stoletja je bil narejen tako kot so po večini mostovi čez globoke reke na Kitajskem. Šestnajst težkih verig je bilo potegnjenih čez reko, njih konice zadelane na vsaki strani s težkimi cementiranimi skalami. Posevno čez verige so bile položene debele močne deske, katere so pa v tem slučaju pobrali Kaišekovi vojaki in jih prenesli na severno stran reke. Vsak dohod do severne strani mostu je bil zastražen s strojnimi. Kaišek je ukazal tudi podreti most — ali sentimentalni Sehuoanski vojaki so ga pustili stati, češ, saj rdeči tako ali tako ne bodo prišli blizu.

Brez izgubljanja časa je poveljnik vprašal za prostovoljce. Kakih sto jih je stopilo naprej. Izbral jih je trideset. Ti so si privezali karabine na hrbet, ter granate za pas — in splezali na most. Tisti, kateri so ostali spodaj, so namerili strojnice čez reko, da pomagajo svojim, kateri so brez strahu pred smrtjo viseli in plezali na golih verigah več kot tisoč čevljev nad deročo reko. Prvi, drugi in tretji je zadet od kroglice padel v globočino, ali drugi za njim so se bližje in bližje pomikali proti severni strani.

Nikdar prej v življenju niso Sehuoanski vojaki videli takega sovražnika, kateremu nič ni bilo za življenje. Zastonj so njih častniki ukazovali odpor. Rdeči prostovoljci so bili že med njimi. Padale so granate in nato beg. Na južni strani reke so njih tovariši skoro ponoreli od veselja. Živela revolucija! Živela rdeča armada! Je do

(Nadaljevanje na 5. strani.)

## Tole mi ne gre v glavo?



Čemu zastopniki vlade, kongresniki, kolonariji itd., toliko speližajo na delavce, naj se, žurijo bolj in bolj, naj ne zastavljajo in naj ne zahtevajo svibanja megle, dočim nimajo proti magnatom, ki bogate od industrije, ne da bi delali v nji, in hočejo svobodno iskoriščati delavce, nobene grajalne besede?

# POVESTNI DEL

## ROKA

VLADIMIR RIJAVEC

"Boli?" ga je vprašal zdravnik, ko je zadnjikrat zategnil obvezo okrog zapestja in jo pričvrstil ter pričel polagoma odpuščati podvezo, ki jo je bil napravil na Andrejevi nadeljki.

"Ne," se je zdrnil Andrej in zmeden pogledal na snežno-belo tkanino, skozi katero je pričela siliti kri in barvala po njej večje in manjše lise, ki so se počasi večale in so bile v sredi živorce, proti obodu pa bolj in bolj vodene. Ni ga bolelo. Tako nenadoma se mu je dogodilo in tako čudno je prišlo, da ni utegnil misliti na bolečine. Mučil se je, da bi si v možganih uredil dogodke, jih zvrstil in si tako morda pojasnil, kako se je znašel s krvavo roko pri zdravniku. — In urejeval jih je; jih razvrščal in pretehtaval; — opravičeval se je pred samim seboj, — a koncem koncev je le moral priznati, da ga je zadela kazenska vesta. Da! Kazenska vesta.

Pred dvema tednoma se je začelo. Takrat, ko je stroj odtrgal Samsonu roko. — Slične nesreče so se v tovarni dogajale večkrat. Poškodovancu so včasih izplačali odškodnino, včasih ne. Ravnateljstvo je vedno upoštevalo le mnenje ugotovitve svojega izvedenca.

Neprijetna služba, biti takl izvedenec. Andrej je to dobro vedel in občutil; — toda ta krat, ko je dokončal svoje študije, jo je rad sprejel in hvaležen je bil Swei, da je pri očetu govorila zanj; — hvaležen ji je bil za uslugo, s katero mu je omogočila, da je ostal blizu nje.

Swea. Bila mu je najbližja izmed vseh, ki so mu ostali. Spoznala sta se pred leti v dramatski šoli, ki jo je vodilo Narodno gledališče. Andrej je zahajal tja bolj za zabavo in le kadar so mu predavanja dopuščala, — Swea pa se je popolnoma posvetila tej umetnosti. Napredovala je hitro, prorokovali so ji veliko bodočnost — in res je bila prva iz dramatske šole, ki jo je gledališče angažiralo.

Nepozaben mu je ostal dan njenega prvega nastopa. Igrala je v dramo, ki ji sedaj ni več

vedel naslova, mlado proletarisko mater, ki se žrtvuje, da bi spreobrnila sina, ki ga je oamilo in zapeljalo mesto, da se ramuje svojega delavskega porekla, — pa pade v roke razbesneli masi, ki zahteva njeno smrt. Swea se je živela v svojo vlogo, — odigrala jo je dovršeno. Andreju se je zdelo, da ima pred očmi svojo mater; — zdelo se mu je, da ni igra, marveč resnica, kar se je dogajalo pred njim na odru.

Mati. Da, tudi njegova mati je bila delavka. Skrbela je zanj in ga učila. Očeta že dolgo ni imel več; — komaj, komaj se ga je še spominjal. Mati se je morala mučiti v tovarni od jutra do večera, dan za dnem, da je mogel dovršiti srednjo šolo in se vpisati na univerzo. Kolikokrat ji je pobožal izmučene, toda še vedno krepke roke in jih stisnil k svojim ustnicam; — kolikokrat je obdudoval gube, ki so jasne in ostre, kot da bi bile izklesane iz granita, ležale na njenem čelu, izpod katerega je sodelo svet dvoje drobnih, a svetlih in živahnih oči; — kolikokrat je poslušal priprosto modrost, ki so mu jo razlagala njena usta in kolikokrat ga je bodrilo njeno življenjsko geslo, ki ga ni zatajila nikdar:

"Boj, Andrej! Boj vsenar, kaj ni z nami! Bolje da umrješ star, kot da bi moral živeti na kolenih."

Sedaj ni imel več. Tudi njo je pregazila podivjana masa. Izginila je, kot da je nikdar ni bilo. Ranili so jo pred tremi leti ob priliki delavskega obhoda, ki se je razvil v demonstracijo. Dobro se je spominjal, kako so jo tistega usodnega jutra prinesli vso krvavo domov, — ko je mislil, da je mrtva, pa je še zmogla toliko sile, da mu je povedala, kar ji je ležalo na srcu:

"Z mano je končano, Andrej! — Ni mi težko umreti, — samo ti mi priseži, da boš delal in živel kot sem te učila," je razbrala bolj po premikanju njenih ustnic, kot iz njenega umirajočega glasu.

"Bom, mati! Prišegam!" Nasmehnila se je in mu stisnila roko.

"Boj, Andrej! Boj — — —" Konec. Le košček svinca — — — in ni je bilo več.

Swea mu jo je s svojo igro priklicala v spomin. Hvaležen ji je bil za to. Nikdar še, po tistem prvomajskem jutru, ni bil videl matere tako žive pred seboj. — Ko je zastor zadnjikrat padel, je obsedel zamaknjen na svojem sedežu. Ni ga zmutilo navdušenje občinstva; — živel je še naprej v minulih spominih, ki so se mu nizali drug za drugim in ki jih je obtpaval s sveto pobožnostjo otroka, ki boža drobne jagode na materinem molku.

Swea je bila vesela. Vsi so ji čestitali, — le Andrej se ji ni približal.

"Zakaj si tak?" je stopila k njemu. "Se prav nič ne veseliš mojemu uspehu?"

"Oprosti Swea! — — — Ko bi vedela, koliko bridke resnice je bilo v tvoji igri."

Ni mogel skriti solz. Swea jih je opazila. Z mehko roko ga je pogladila po licu.

"Verjemi mi Andrej: jezila sem se nate poprej, ker se nisi veselil z mano; — toda sedaj sem srečna. Tvoje solze so mi najdragocenejša čestitka!" mu je zatrdila.

Zardel je nerodno kot petošolec in se nasmehnil, da bi skril zadrego.

"Obljubila sem drugim, da bom šla z njimi, — a rajši bi ostala sama s tabo, Andrej. — Spremi me malo!"

Od takrat sta bila mnogo skupaj in obema so bili dragi ti trenutki. Njuno prijateljstvo se je še poglobilo. Ko je Andrej končal študije, je Swea pri očetu dosegla, da ga je sprejel v svojo tovarno in mu poveril odgovorno mesto izvedenca za nezgode. Spočetka mu je bilo delo nepoznano in zato težko, — za par mesecev se pa je privadil. Imel je delovno sobo tik ravnateljve in kadar je bila Swea pri očetu, se je prav gotovo ustavila tudi pri njem. Nešteto krat se je med delom zalotil v mislih nanjo — in vsakikrat si je odkrito priznal, da bi mu bilo zelo težko, če bi nenadoma prestala biti. — Ni ga motilo, da sta vzrasla vsak v svojem svetu; — da je Swea živila v razkožju in izobilju ter da ni vedela, kaj je glad, ki ga je on tolikokrat občutil; — ni ga motilo, da jo je videl vsak dan v drugi obleki, v drugih okraških in da se je vozila po mestu v svojem avtomobilu; — ne, vse to ga ni prav nič motilo! Še vedno je videl in ljubil v njej ono proletarko, ki jo je bil spoznal na prvi predstavi. Tako je živila v njegovih očeh, v njegovih mislih in srcu, — vse drugo so mu bile malenkosti ki jih je neopazno puščal mimo sebe.

Swea je bila in ostala živa slika matere.

Čas prinaša svoje. Mišljenja se spreminjajo in zakrivljajo ob dogodkih, kot se je zakrivljalo svetovni prostor, ko je padlo ali nastalo v njem prvo telo, prva masa.

Andrej ni pozabil, kaj ga je učila mati. Prijazen je bil z delavci v tovarni in pomagal jim je, kjer je le mogel. Svetoval tudi. In dosedaj se mu je še vedno posrečilo prepričati in pregovoriti ravnatelja, da je ponesrečenec izplačal odškodnino. — Le nekaj mu je govorilo, da ne bo šlo več dolgo tako po sreči; — da se mu bo enkrat snotaknilo. In se mu je res. Pri Samsonu.

Bolj kot pri vseh drugih je bil uverjen, da se Samsonu ni pripetila nesreča zaradi malomarnosti ali nepazljivosti. Poznal ga je dobro. Le kako uveriti ravnatelja o tem?

Poskušal je po ovinkih. Ali se je gospod ravnatelj že odločil za njegov predlog, ga je vprašal. Za predlog, da bi považali odškodnino, ki jo ravnateljstvo izplačuje v primerih nesreč, — ker so delavci sedaj premalo zavarovani, — takorekoč nezavarovani, dočim je možnost poškodb ob strojih razmeroma velika.

"Mislim se o tem, — — — to da prav zato, ker je možnost



Ameriške bolničarke (nurses), dodeljene našim posadkam v Novi Kaledoniji (na Pacifiku) nimajo samo delo nego tudi nekaj časa za zabavo, kot je razvidno z gornje slike.

poškodb ob strojih razmeroma velika, kaj značil vaš predlog za nas prevelik riziko. In denar je predragocen, da bi ga smeli metati proč! — Držimo se določb, ki jih predpisuje zakon!"

"Pa bi vendar morali napraviti tako," ni popustil Andrej. "Saj bi tovarna pri tem le malo izgubila!"

"Več kot mislite! — — — A daleč prav gotovo ne bi prišla, če bi se morala ozirati na težave posameznikov. — Sicer pa vas razumem, — — — toda na nekaj pozabljate: sprejel sem vas v tovarno, da boste delali v njeni in našo korist in ne v korist delavcev."

Andrej ni vedel, kaj naj bi mu odgovoril. Le na Sweo se je spomnil in se vprašal, kaj bi ona napravila, če bi bila sedaj na njegovem mestu. Tudi ravnatelj se je spomnil nanjo in glas mu je postal bolj prijateljski.

"Se nekaj vam bom svetoval: ne kot ravnatelj, — kot oče. Nimam nič proti temu, da se zanimate za Sweo, toda hodi, da si poprej ustvarite dobro pozicijo. Zato se držite mojih nasvetov. — Swea je navajena na udobje, ki ji ga sedaj še ne morete nuditi. — Razmislite malo o tem!"

(Konec prihodnjici.)

## GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC

V Clevelandu je bil zadnjih par tednov zelo aktiven John Kriebel. Poslal je 30 naročnin, med njimi več novih in še 3 oglase za koledar. Frank Barbič pa je poslal dve naročnini.

V Chicagu ni bilo kaj posebnega zadnjih par tednov. Par naročnin je dobil upravnik, 4 Luka Groser in 3 Frank Zaitz, ki jih je dobil po shodu v Gardardu. O. Izročil je upravi tudi \$13.25 za v tiskovni sklad, \$3.50 za ruski relief in pa prispevke za Prosvetno matico od št. 49 SNPJ, ki mu jih je izročil tajnik s. John Tancek.

Iz Detroita je poslal par naročnin John Zornik in tri oglase v koledar. Jože Menton pa je poslal obnovo naročnine in \$7.00 v tiskovni sklad.

Naša dva fanta iz Elyja, Minn., John Teran in Jakob Kunstelj sta se pred par dnevi spet oglašila. Prvi je poslal še 19 oglašev za koledar ter prvo naročilo za istega, drugi pa še en oglas in pravi, da to še ni vse. Fine, Jack, keep on with the good work!

Anton Zornik je poslal 9 naročnin iz domačega okraja v zapadni Penni in še 4 oglase za koledar. Zdjaj je spet na agitaciji v Ohio v naselbinah, ki jih ni mogel že prej obiskati.

Naši sodrugi v klubu št. 118 JSZ v Strabanu, Pa., ne pozabijo na svoje glasilo. Od pikanika, ki so ga imeli zadnje poletje, so mu poslali \$25.00, katero vsoto je poslal naš stari bojovnik John Terčelj.

Anton Shular, Arma, Kans., jadicuje, ker mu je slana pomorila "vse te zlahtne rožice", kot fižol, paradižnike, papriko itd. To je res neugodno. Toliko dela je bilo z vrtom, pa pride slana, ali mrčes ali kar že in vse uniči. Nekateri pa smo bili slane silno vesel, še celo prepozno je prišla.

Saj veste, tista vražja "senena mrzlca", ki je naš stalen gost vsako leto, da bi jo vrag...

Iz Elizabeth, N. J., je poslala Amalija Oblak 2 naročnini ter naročila zadnjo Adamičevno knjigo.

Louis Barborich, Milwaukee, Wis., 2 naročnini in 5 oglašev za koledar. Kristina Podjavoršek pa dve naročnini (novi).

Frank Cvetan iz osrednje Penne (Johnstown in okolica) je na delu, da dobi čimveč oglašev za koledar. Dozdaj jih je poslal 7 in zraven tudi 11 naročnin na list.

Prvenstvo v enkratni pošiljki naročnin, je to pot odnesel Ludvig Yoxey, naš novi zastopnik iz zapadne slovenske metropole, Pueblo, Colo. Poslal jih je kar 22, med katerimi je pet novih, provizijo pa poklonil v tiskovni sklad. Oh boy, sem vzkliknil, is my old town coming back into our folds again? Čas bi že bil, fantje, kaj bi se kujali še naprej. Saj veste, da je Proletarec vaš list in bo kot tak tudi ostal.

Max Martz iz železnega okrožja Minnesota je poslal 3 naročnine. Pravi, da bi rad stopil več, pa ga je bolezen v družini ovirala zadnje čase. Ape-lira na ostale zastopnike tam, naj se malo bolj požurijo z agitacijo za Proletarca, zlasti Franka Kluna v Chisholmu.

John Petrich, Youngstown, O., mi piše: "V prigrbu je mala vasotica za tiskovni sklad našega Proletarca, kot sem Ti jo bil že zadnjič obljubil." Poslal je \$1.50. Par tednov nazaj pa je obnovil naročnino za celo leto in naročil Adamičevno knjigo "What's Your Name?" John je bil tu ob "rojstvu" Proletarca in mu je ostal zvest ves čas. Malo je njemu enakih. Daljšega komentarja ni treba.

Martin Judnich, North Chicago, tudi noče biti med "temi

## WENDELL WILLKIE "PODREZAL", DA SO POVSOD ZACUTILI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

a se nikjer ne predstavljam, da govorim v imenu koga drugega kakor sebe."

### Zgodovinsko "podrezanje"

Toda glede Rusije je odločno poudaril, da ji zavezniki ne pomagajo kolikor bi ji lahko in pridejal k svojim besedam nekoliko sumničnega, da ji namenoma ne pomagajo.

In ko je šel na Kitajsko, je od ameriške in angleške vlade skoro dobesedno zahteval, da se naj obe odpovevta imperalizmu v Aziji. Posebno je še naslovil tak apel na Anglijo in očitno, da četudi se Kitajska v sedanji vojni najdalj bori, se z njo še vedno postopa kot z manjvredno deželo. Willkie je navedel nekaj dejstev glede Kitajske in v Londonu ter v Washingtonu so se vsled tega nad njim znova razhudili.

Vprašal je v imenu Kitajcev, dali se hoče Anglija izjaviti, da napram Kitajski ne bo več postopala imperialistično, in pa, če sta ji Anglija in Amerika pripravljena pomagati več nego doslej. To je zelo netak-tično, a Willkie si je mislil, da naj človek govori takrat, ko ima priložnost, in ko drezanje kaj zaleže!

Morda se je Willkie "diskreditiral" s temi nastopi kot "Wall street lawyer", pridobil pa si je na ugledu, ker je riskiral svojo kožo in svojo bodočnost ter obsodil imperalizem in cavagost, ter nezadostno, obotavljajočo pomoč so-vjetski uniji.

### Očitki na Rusijo

Naravno, da so tu in v Angliji v napadih na Willkieja deževali očitki tudi na Rusijo. Mar ni bila baš ona, ki je sklenila pakt s Hitlerjem, zato da je udaril lahko nemoteno v Poljsko in na zapad? Mar ga ni zalagala z železom, žitom in oljem?

Vse to so res žalostna poglavja, a Willkie jih na tej svoji turi ni hotel poudarjati, pač pa je željo, da ako hočemo zmagati, čemu ne pomagati Sovjetski Uniji ki se osamljena bori z vsem nemškim bojnim molohom.

### V "neodvisni" ni drugega kot teror in beda

Nova Hrvatska prinaša govor podpredsednika Paveličeve vlade Džaferja Kulenovića v Travniku, ki taji, da v neodvisni hrvaški državi velja le še ena sama politika, ona, katero vodi poglavnik... Mnogi okraji, v katerih so vladali sovražniki, so zdaj osvobojeni, kakor bodo osvobojeni tudi oni predeli, katere še zdaj drže... Res je, da se je dogodilo v prvih dneh hrvaške neodvisnosti mnogo negativnih dogodkov. Toda teh niso zakrivali pravi ustaši, temveč banditi, katere bom nazival "nastase"... Vem, da ne morete kupovati vsega, kakor poprej. Da se je vse, kar kupujete, zelo podražilo. Vzrok naših težkoč v prehrani so pustošenja, ki jih je zakrivil sovranik v našem ozemlju in nedostatek našega pridelka, vsled pomanjkanja delovnih moči... Pre-našati moramo težave prazne-ga želodeca...

## Presojanje dogodkov doma in po svetu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Norvežka je za nacije najtrši oreh, ker ima izmed okupiranih dežel največ ugleda. Gestapo in Quisling jo skušata ukrotiti, pa je odpor proti njima čezdalej hujši. Vrh tega se Nemci boje angleške-ameriške invazije, ker ima baš zavezniški vrhovni štab Norveško določeno v načrtu svojih operacij.

Pierre Laval je fašistom v Berlinu že veliko obljubljal in jim veliko obljub že tudi izpolnil. A ponesrečilo se mu je izvesti svojo najvažnejšo obljubo. Hitlerju je namreč zagotovil kak poldrug sto tisoč tehnično izvežanih franco-skih delavcev. Pa nočejo tja vzlic prigovarjanju. Sedaj jih tira v Hitlerjeve tovarne s silo.

Zlate majne v Zed. državah morajo prenehati in rudarji iz njih pa iti na delo v bakrene in svinčene rudnike. Včasih je bilo nasprotno. V vsaki deželi so bili zlati rudniki v času vojne najbolj zaposleni. Od kar pa je zlati denarni standard izgubil svoj "standard", so veliko bolj potrebne druge kovine.

## Rojaki Slovenci!

Reliance Federal Savings & Loan Ass'n v Chicagu

posojuje denar na prve vknjizbe (First Mortgages) pod najugodnejšimi pogoji, in pred vsem, PO NAJNIZJIH OBREŠTNIH na zapadni strani mesta Chicagu.

Ako rabite posojilo, obrnite se na naš urad, kateri služi v popolno zadovoljstvo slovenskega naroda že nad 34 let.

Točna in poštena postrežba vam je pri našem podjetju zagotovljena.

Za Vašo naklonjenost se Vam priporoča

LEO JURJEVEC, Sr., predsednik

Reliance Federal Savings & Loan Ass'n

1904 West Cermak Road Phone Canal 3839

## Zdaj—

ste lahko brez skrbi glede balanciranja vaše dijete

• Da se obdržite zdrave in čvrste v vojni dobi, je potrebno, da uživate hrano, ki vam nudi obilo zdravstvenih vitaminov, mineralij in protinov. Da se vam pomaga pri izbiri tega so vam na razpolago Peoples Gas prehranjevalni centri.

### Lahka priprava jedil

Strokovnjaki domače ekonomije Peoples Gas prehranjevalnih centrov vam bodo na razpolago z nasveti o pripravah dobro balanciranih jedil kot so priporočani po vladnih oddelkih. Na vsako vprašanje o pravilni prehrani boste dobili pravilen odgovor in nasvet. Vse to je brezplačno.

### Trije priročni prostori

Peoples Gas prehranjevalni centri se nahajajo na 122 South Michigan Avenue... 4839 West Irving Park Road... in na 846 West Sixty-Third Street. Zglasite se lahko med tednom — od ponedeljka do petka — med 10 uro dopoldne in 4. popoldne. Skušajte nas obiskati kmalu.

Kupujte U. S. Defense znamke v najbližjem uradu Peoples Gas družbe

MODERN CONCRETE • CONSTANT HOT WATER • SILENT REFRIGERATION • GAS HEATING  
THE PEOPLES GAS LIGHT AND COKE COMPANY

# KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

## KOMENTARJI

Slovenski kongres, ki je po dolgem oklevanju sem in tja sklican na dne 6. decembra v Cleveland, je dobil razne odmeve, ki pa, seštet skupaj, ne pomenijo nič posebnega zanimanja in če bo tako nadaljevano, bo to spet le ponesrečen poskus. Izmed dopisnikov v Prosveti se je oglasil za stvar Frank Alesh, ki jo podpira, in pa Prosvetin urednik Ivan Moček, ki pravi v uvodniku v številki z dne 30. septembra med drugim tole:

Slovenski narodni kongres v Ameriki, ki je zdaj sklican za 6. decembra t. l. v Clevelandu, bo lahko uspešen, če se večina naših organizacij in ustanov resno zavzame za to.

Cilj tega kongresa je ustanovitev Slovenskega narodnega sveta, v katerem bodo reprezentirani vsi elementi našega življenja v Ameriki, naloga tega sveta (odborna) pa bo, da bo na razne načine pomagal do združitve vseh Slovencev v starem kraju v avtonomni in demokratični celoti v okviru federalne in demokratične Jugoslavije. Ta naloga je izražena v izjavi, katero je sprejel JPO-SS na svoji zadnji seji dne 12. septembra v Chicagu, ko se je soglasno izrekel za sklicanje kongresa.

Čikaški člani pomožnega odbora, ki imajo po sklepu na omenjeni seji izvršiti vse potrebne priprave za ta kongres, imajo le dva dobra meseca časa. Dela bo veliko, zato pa ti člani potrebujejo vso potrebno kooperacijo vseh onih ameriških Slovencev, kjer koli so in kar koli zastopajo, katerim je pri srcu čim večji uspeh slovenskega kongresa in iz njega porojene skupne politične akcije za stari kraj.

Dajmo torej odbornikom kooperacijo namesto polna pod nogo — dajmo jim vse dobre, konstruktivne nasvete in pomagamo jim z najboljšo voljo da bodo priprave za kongres izvršene čim učinkovitejša in brez kakršne koli zmede. Sodelovanje po vlasti potrebno v Clevelandu kjer se kongres vrši. Če bo kongres uspešen bo to tudi clevelandski naselbini v čast in ponos.

Milan Medvešek je izrazil v isti številki Prosvete sledeče mnenje:

Med Slovenci vlada že od vsega početka zmešnjava glede politične akcije za Slovenijo. Zmešnjave so krivi v prvi vrsti nezreli voditelji, pustolovci, intrigantje, častihlepnosti etc. Vrhunec je tako velika konfuzija je bila tista konferenca v Clevelandu. Ker pa se je ta konferenca slučajno vrila v Clevelandu, bi sedaj nekateri našli Čikažani radi napravili vso blamažo na slovenski Cleveland, kar ni pošteno. Za blamažo so odgovorni tisti, ki so vso stvar vodili od začetka. Iti ti so doma v Chicagu.

Slovenski kongres se bo končno vršil v Clevelandu. Čas je že bil, da se je to končno sklenilo. En dan zborovanja sicer ni veliko, a če se bodo voditelji tega kongresa vnaprej dobro pripravili, bo dovolj časa.

Kritik Milan je v napačnem. Stvar je vodil odbor slovenskih podpornih organizacij, ki je bil ustanovljen na zborovanju njihovih zastopnikov dne

19. aprila lanske leto. In ako je delegiral za izvršitev sklicanja sestanka v Clevelandu, ki se je vršil letošnjega 7. junija, "Čikažane", je za neuspeh vendarle VES ODBOR odgovoren. Izmenjavali so med sabo pisma, se posvetovali z ministri in drugimi, bili v pisni zvezi z Louisom Adamičem, mudilo se je menda vsem — pripravljenega nič, bil je sestanek, eden se večer prej in sledilo je kar je moralo. Krivni odbor v Clevelandu, ki je dne 7. junija mandate sprejel, ampak sklicatelj, ker niso vsega vnaprej temeljito preudarili in izvršili predpriprave. Ni namreč dovolj, da se pride na sestanek in da na njemu ta in oni govori, nego je potrebno imeti že vnaprej pripravljen načrt in pridobiti za nadaljevanje dela odgovorne osebe, ki ne bi posodile le imen, nego se naloge tudi res lotile. Tako pa je bilo vse izvršeno v naglici in mandat je lahko sprejel kdor je hotel in še siliti jih je bilo treba, da so kandidature sprejeli. Opozicija bo vedno, tudi če bi bila stvar še tako vzorno začeta in zasnovana. A kadar sklicatelj mečejo polena pod noge za kako dobro zamišljeno stvar samemu sebi, ne morejo pričakovati drugega kot neuspeh in razočaranja.

Ameriška domovina z dne 7. oktobra pravi v uvodniku, pod naslovom "Sedaj niso časi za kongres", da je proti sklicanju slovenskega narodnega zbora in utemeljuje to svoje stališče med drugim s sledečimi argumenti:

"Naše mnenje in tudi mnenje več odličnih Clevelandčanov je, da sedaj niso časi da bi se vršili kakšni slovenski politični kongresi. Lansko leto pač, a zdaj ne. Vzrok, da smo proti sklicanju kongresa je sedaj v prvi vrsti ta, da morajo biti vse naše akcije, pa naj bodo še tako ali take, obrnjene samo v eno smer in ta je, da posvetimo vse svoje sile za vojni napor Zed. držav. Ameriški državljani slovenskega porekla se ne smejo zdaj ukvarjati z nobeno starokrajsko politiko, z nobenimi drugimi problemi kot s temi, za katere se moramo brigati kot ameriški državljani.

Kar se tiče politične akcije za stari kraj v Ameriki javnosti, naj bi je vodila jugoslovanska vlada v ubežništvu. Ona ima sredstva na razpolago in ker je priznana, bo med zavestni upoštevana, seve, če jugoslovanska vlada sama ve kaj hoče. Pa menda ne! Tudi v jugoslovanski vladi so stranke. Pa kako bi ne bile, če je pa vsa vlada sestavljena iz samih strank. Srbi imajo menda kar šest raznih strank v vladi.

Z resolucijami in kongresi ne bomo izvajali zmag. Resolucije so neka fraza na papirju, ki ne naležejo nič in ne pomenijo nič. Treba je dela, treba je akcije, treba je napora in irtve, ako hočemo ohraniti svo-

bodo in če hočemo, da bo na svetu zavlada končni mir ter pravica za male in velike."

Tako torej Ameriška domovina. Njen urednik James Debevec je bil dne 7. junija, kakor pove zapisnik, za "politično" akcijo in s tem za slovenski kongres. Vsled odborovih ponesrečenih potez je Debevec iz njega izstopil in dejal, da pri "mrtni stvari" noče sodelovati, je pa priporočil odboru slovenske sekcije JPO, da naj prične znova in mu obljubil pomagati. V dobrem mesecu se je premislil.

"A. D." ni edina, ki menja svoja mnenja. Avtor te kolone je takoj po porazu Jugoslavije poudarjal, da bi bila v danih razmerah pomoč Sloveniji in ostali Jugoslaviji NAJBOLJ potrebna politična akcija. To je na prvem sestanku v tak namen meseca pozneje poudaril tudi Etbin Kristan. Toda predstavnik slovenskih podpornih organizacij, ki so se zbrali na svoj prvi sestanek dne 19. aprila in potem na drugem 10. maja lanske leto, so bili odločno zoper politična prizadevanja, nego SAMO za religiozno akcijo. Vincenc Cankar je dne 10. maja lanske leto v Clevelandu poudarjal, da se je treba slovenski sekciji JPO strogo paziti, da ne bi izbrabljala v kake politične namene. "Naša akcija je religiozna in mora tak ostati," je naglasil. Ta njegova izjava je bila popolnoma v skladu z resolucijo, ki so jo sprejeli na prvem sestanku dne 19. aprila lanske leto v Chicagu. Dalekovidnosti in preudarnosti med njimi ni bilo, nego le pošten smoter, da se nabere čimvečji sklad v pomoč stari domovini. V prejšnji svetovni vojni se te vrste kampanje niso vršile ne na eni ne na drugi strani tako površno kakor sedaj, nego smoteno, vsaka stran s svojim programom in cilji do konca.

Ni še vse zamujeno! A nevarnost je le, da se bodo zamude nadaljevale. Zaupanja in prisrčnosti manjka in razočaranja motijo.

J. S. Z. je bila v dobi prejšnje vojne močna organizacija. Z zaslombo med ljudstvom se je lotila borbe za pravično rešitev jugoslovanskega vprašanja iskreno, navdušeno in na vodstvu so bili sposobni ljudje, ki jim ni bilo treba menjati nazorov zdaj tako zdaj drugače. Take JSZ sedaj pogrešamo. Ne njeno jedro je ostalo. Eni so se umaknili iz nje, ker so bili v to naštevani od zunaj, drugi vsled razočaranja "nad vsem skupaj", tretji vsled starosti, in nekateri pa tudi vsled materijalizma. Čemu bi se ubijali, so si rekli. Je lepše doma, ali kjer žel? Kar jih je ostalo zvestih in delavnih, je malo število, veliko več pa je somišljenikov. Če bi ti pomagali, pa bi morda bili v stanu napraviti konec sedanjim zmedam, ki ni nihče več ne ptiče ne miša, in bi se lahko zedinili kjer je zedinjenje v skupne namene mogoče, drugače pa bi delali vsaka smer za svoje ideale in smotre. Le po teh potih gre napredek človeštva in posameznih narodov.

Rev. Kazimir Zakrajšek je objavil v Glasilu KSKJ dne 7. oktobra svoj govor, ki ga je imel na radio postaji za kratkovalno oddajo Slovincem v Evropi in "kjerkoli se nahajajo", kakor je dejal. Aranzma za to oddajo je izvršil minister Franc Snoj. Kazimir je govoril sentimentalno, tolažil in obetajoče kot frančiškanski pridigar, namesto kot bojevnik. Saj je bilo v njemu večsi veliko razboriteža v besedah. A ne v tem slučaju. Svoj govor je zaključil:

"...Kakor prerok Jeremija svojemu židovskemu narodu takrat v njegovem enakem trpljenju, tako ključem tebi, slovenski narod danes iz Amerike v imenu vseh ameriških Slovincem, da vse Amerike: Otrni se k svojemu Bogu! Zaupaj vanj Vztrajaj! Trpiti in rešitev je gotovo!"

"...Nato se je obrnil Lokar na pomožnega državnega tajnika ter mu dejal: Gospod pomožni državni tajnik, mi Slovenci smo navedeni večnega poslužanja raznih jugoslovanskih ambasadorjev in njim podobnih ljudi, ki prihajajo neprestano med nas in nas uče kako naj vodimo svoje posle in zadeve. Prej ko bo vaš departament spoznal, da bo za celokupnost boljše, če ostanemo tam, kamor spadajo, tem bolje bo."

Kako se to Lokarjevo stališče (ki je morda tudi županovo) ujema z Debevečevim, ki vabi sem še ostale "ambasadorje"? Kako naj delujejo, če jih eden vabi, drugi pa poziva

## RUSKI "MEDVEDI" GIBENI TUDI V SPOPRIJEMIH Z NACIJSKIMI STROJI



Ruski vojski so v odporu proti letošnji nemški ofenzivi pokazali toliko junaštva, da je Hitler s svojim generalnim štabom vred spet presenečen. Lani je vpil: "Le čemu se ti bedasti Rusi silijo pred naše stroje in padajo kakor klesje pred koscem?" Ko je lani oznanil, da je rdečo armado strli za zmerom, ima z njo letos "opravka" kakor da je "od mrtvih vstala". Sovjetska armada se zoper napadalca bori kakor se ni pred tako mogočno silo še nobena v moderni zgodovini. Na gornji sliki na desni je major A. Čapaev, sin slovitega junaka iz ruske civilne vojne, ko je bil za svoje drzne čine v sedanjih vojni odlikovan z redom rdečega bandera.

K temu je dodal še običajne pozdrave in dolgega govora je bilo konec. Vzlic temu ne bi bilo napačna, če bi ga tam čulo mnogo ljudi. A so redki, ki imajo radio prejemnike, in še bolj redki oni, ki si morejo ali pa upajo imeti toliko dobre, da skozi njih dobe sporočila iz inozemstva. In ker že govori po kratkovalnem radio sistemu Jugoslovonom ta ali oni, med njimi saj dva slovenska franciskana, kaj, če bi minister Snoj poskrbel, da bi govoril enkrat tudi socialist Etbin Kristan, katerega pozna tam zelo mnogo Slovincem, pa tudi Hrvatov in Srbov. Tako bi Slovinci tam čez namesto zgolj nabožnih čuli tudi govor izkušene socialista.

Hrvati imajo s svojim narodnim kongresom še več težkoč kakor Slovenci. Med njimi so vzrok največ politična trenja, spletke ali pa "osebne ambicije". Sicer pa M. Medvešek že v prej citiranem njegovem stavku ugotavlja, da velja enak vzrok glede politične akcije v pomoč staremu kraju tudi med Slovenci. Smo pač za špetire "edinstveni troimeni narod."

"A. D.", oziroma J. Debevec v Clevelandu vabi jugoslovansko vlado v Londonu, naj se vsa preseli v Ameriko, češ, tukaj je mogoče kaj doseči, zato je grof Sforza delaven tu, ne v Angliji, in enako njegovi pomočniki. Enako habsburški Oto. Pišejo v ameriške revije in dnevnike in predavajo na shodih v Ameriki, ker tu njihovo delo kaj pomeni, tam (v Angliji) ne bi dosti. Torej čemu trati jugoslovanska vlada svoj čas v Londonu, vprašuje Debevec, in jim kliče: "Pridite sem in začnite kovati svoje železo tukaj, kjer je žerjavica, jeklo in nakovala..."

Isti Debevec je objavil v svojem listu 21. sept. poročilo Johna Lokarja o seetanku pri Elmerju Davisu, na katerem menda navzoči niso govorili o članih jugoslovanske vlade nič kaj ugodno. In v Enakopravnosti istega datuma je rečeno v sličnem Lokarjevem poročilu o sestanku med drugim:

"...Nato se je obrnil Lokar na pomožnega državnega tajnika ter mu dejal: Gospod pomožni državni tajnik, mi Slovenci smo navedeni večnega poslužanja raznih jugoslovanskih ambasadorjev in njim podobnih ljudi, ki prihajajo neprestano med nas in nas uče kako naj vodimo svoje posle in zadeve. Prej ko bo vaš departament spoznal, da bo za celokupnost boljše, če ostanemo tam, kamor spadajo, tem bolje bo."

Kako se to Lokarjevo stališče (ki je morda tudi županovo) ujema z Debevečevim, ki vabi sem še ostale "ambasadorje"? Kako naj delujejo, če jih eden vabi, drugi pa poziva

ameriško vlado, naj poskrbi, da ostanemo "tam kjer so"? Kaj prida demokratične zrelosti ti slovenski politiki res ne izkazujejo, še manj pa zrelosti za demokratično akcijo.

Jugoslavijo je zadela tragedija kakor v tolikšni meri le Poljsko in Grčijo v vsi Evropi. Razbita je ne samo od znotraj, nego tudi od znotraj. Ni pa sile stari jugoslovanski diplomaciji. Jugoslovanski poslanik Konstantin Fotić v Washingtonu je bil povišan v stopnjo ambasadorja. Jurij Kolombatović, ki je bil pred leti jugoslovanski generalni konzul v Chicagu, in bil potem vsled bojev v svojem krogu poklican "v novo službo" v Beogradu, se je iz Jugoslavije srečno izmuznil in bil nedavno imenovan za konzula nekeje v Južni Ameriki. Dosedanji generalni konzul dr. Pero Čabrić v Chicagu je bil imenovan za generalnega konzula v Montrealu, v Kanadi. Titel ima enak kakor tu, a v poziciji je veliko izgubil. Jugoslovonom tam ni, oziroma prav malo, v čikaškem področju jugoslovanske konzulata pa na tisoče. Za poslanika pri kanadski vladi je v tem letu postal Izidor Cankar, ki je bil prej poslanik v Argentini. Od tam smo kdaj slišali o njemu, iz Kanade pa še prav malo. To sicer sedaj ni zanimivo, bo pa, kadar bo kdo imel pravico in moč vprašati za vzroke medvojnne politike zamejne vlade in za njene račune.

Rev. Trunk se v "Am. Slovincu" krega zaradi nečesa v Proletarcu, kar sploh ni bilo objavljene v njemu, ali pa je napačno bral in še bolj napačno razumel. Škoda prostora, ki ga trati s tako polemiko!

List "Gardista" na Slovaškem zahteva, da se vse Čehe deportira s Slovaške v njihni "stari kraj" Češko in Moravsko. "Slovaško je potrebno očistiti ne samo Židov in komunistov, nego tudi Čehov," pravi "Gardista". — "Nova Hrvatska" v Pavelčević "nezavisni" pa zahteva počiščenje s tistimi Hrvati, ki vztrajajo pri pravoslavni veri zato, ker hočejo veljati za Srbe namesto za katoliške Hrvate. Če čitatelj vse to preudari pametno, bo videl in rekel: "Razuma, le razuma in zdrave pameti manjka ljudem."

"Milwaukee" se v Proletarcu le malokdaj oglašja. Včasih Frank Puncer, ki je žgoč, konstruktiven kritik, zato, ker ne samo kritizira, nego dela. V tej številki pa se je po dolgem času oglašila v dveh dopisih Kristina Podjavoršek. S časoma se bomo torej spet vsi spoznavali, da je naše delo skupno ne samo za socializem v širšem smislu, nego še poseb-

no med nami. Za nas, med našim ljudstvom, ne bo naših aktivnosti njihče uveljavljaj, ako jih mi ne bomo. To je dobro, da imamo bolj in bolj pred očmi.

## Nekaj o naših primarnih volitvah

Milwaukee, Wis. — V tej državi se tre v sedanjih kampanjah na en ali drug način kar kakih pet strank: glavne so republikanska, demokratska, progresivna, socialistična in komunistična.

Zanimanje zanje v primarnih volitvah ni bilo posebnega. Pravzaprav nikakršnega. Izpadle so kot smo pričakovali. Zmagali so v njih reakcionarji republikanci. Dva, ki sta kandidirala v kongres v 4. in v 5. distriktu (milwaški okraj) sta poznana nasprotnika Rooseveltove politike in njegove administracije. Eden izmed nju je poslanec že zdaj. Njegov rekord pred 7. decembrom 1941 je 100-odstotno proti sedanji zvezni vladi. Drugi je star politik, ki je bil član zbornice v času Hooverjeve administracije. On se je pred to vojno družil z bundovci in govoril na njihovih shodih. Vse to je bilo objavljeno v časopisju. Ljudje, ki količkar čitajo, so zlahka vedeli, kdo sta, pa so jima vseeno dali večino.

Tudi sedanjí governor Heil je zmagal v kampanji za ponovno kandidaturu na governerski stolec. Ko je pred dvema leti vodil kampanjo za svojo izvolitev, je v vsakem govoru poudarjal, da zanj ne bo "tretjega termina". Letos pa, ko je prišel čas volilnega boja, pa se je glede tretjega termina lope izgovoril, "da ga je stranka nominirala". Heil je kandidat republikanske stranke. Nominiran je bil na konvenciji, ki jo je on kontroliral. Tako je znova kandidat.

Slabšega governorja Wisconsin še ni imel kakor je on. Smeši sebe in državo kadar koli usta odpre. Vsekrizem poročajo, da zanemarija državne posle da je kaj. Prvi dve leti njegove službe je bil v izmed 365 dni njegove obilgatne službe v uradu v Madisonu samo 78 dni. Ko so mu to potem predbacivali, si je najel urad v Milwaukeeju, kar stane dva-

koplačevalce \$200 mesečno. Governerski prostori v Madisonu pa so prazni. Zanj je seveda priličneje imeti urad v Milwaukeeju nego iti v Madison. Kajti v Milwaukeeju so tudi njegove tovarne. Celo dnevnik "Milwaukee Journal" je pisal o tem in zoper njemu, pa je bilo vse zastoj. Heil je dobil nominacijo.

Demokratska stranka pred primarnimi volitvami ni bila kaj posebno aktivna, razen da je imela dva kandidata za governorja. Eden izmed nju je bil prejšnji progresivec, ki je kandidiral na demokratski listi in dobil nominacijo.

Zatem pa je nastal med demokrati oženj v stregi. Predzadnji teden, ko so imeli v Madisonu konvencijo za sestavo takozvane platforme, sta zadnji dan ostala v dvorani le še dva delegata, dva reporterja in čistilec (janitor) dvorane. List "Journal" je naslednji dan prinesel nju sliko (kartun), kako sta zapustila konvencijo sobo vsak pri drugih vratih in vzela vsak svoj kos osla — eden glavo, drugi rep. To pomeni, da je dem. stranka razcepljena.

Tudi progresivci niso vodili dosti propagande. Imeli so nekaj shodov in agitaciji za governerskega kandidata, socialisti pa sploh niso imeli nikakršne prave agitacije. Za primarne volitve jim je sploh treba ni bilo, ker med socialističnimi kandidati ni bilo trenja in je imela stranka v vsak urad le enega nominiranca.

Po primarnih volitvah so bili izdani zanje letaki. A kampanja bo težka. Smo brez angleškega časopisa in v tem oziru se socialistični kandidati nimajo kam obrniti. Za radio programe v kampanjske namene pa tudi ni denarja.

Tu je sicer pričel izhajati tednik, ki se imenuje Labor News. Izdajajo ga unije AFL, je pa strogo neustrankarski. Ne priobčuje priporočil nobeni stranki v korist. Saj tako pravi v svojem geslu. Priporočja pa — ali po ameriško — "indorsira" izbrane kandidate, neglede kateri stranki ta ali oni pripada. Če je to "neustrankarstvo", naj presoja vsak sam.

V Wisconsinu imamo čudne volilce. Pred dvema leti so glasovali tako, da so kar tri politične stranke izšle zmagoslavno iz boja. Večina za predsednika USA je prejel Roosevelt, demokrat, za zveznega senatorja progresivec Robert M. La Follette, za guvernerja pa republikanec Julius P. Heil.

Pri letošnjih volitvah meseca novembra bo drugače. Saj sedaj še tako izgleda, da se bo val volilcev obrnil na republikansko stran. Na republikanski listi kandidatov je bilo v primarnih volitvah med drugimi nekaj prejšnjih demokratov, progresivcev, in pa regularni republikanci. Še celo eden bivših socialistov je bil na nji. Seve, da so se vsi nadejali zmage. A poraženi so bili vsi "usiljivci" razen enega, ki je pa že pred dvema leti uskočil iz progresivne v republikansko stranko ter se uveljavil v nji.

Po volitvah v novembru pa poročam kaj več.

Christina Podjavoršek.

## Pester spored

Prihodnjo nedeljo bo v Češko-ameriški dvorani predvajal pester koncertni spored, v katerem bo sodelovala tudi znana sopranistka Ann Beniger, zbor "Prešeren", tamburaški zbor Javor itd.

Koncert bo prirejen pod avspicijo J. Palandchevih dveh časopisov. Prične se ob 2. pop.

## PRISTOPAJTE K

## SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

## NAROČITE SI DNEVNIK

## "PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue  
Chicago, Illinois

ZA LICNE TISKOVINE  
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH  
SE VEDNO OBRNITE NA UNJSKO TISKARNO  
**Adria Printing Co.**  
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.  
Tel. MOHAWK 4707  
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

# ZA VELIK NARODNI KONGRES

Apeal na jednote in zveze, društva in klube in vse slovenske ustanove v Ameriki

Kot že znano, smo ameriški Slovenci takoj po invaziji Jugoslavije po totalitarnih, nacifasističnih tolovajih skliceali predstavnike naših večjih podpornih organizacij na konferenco, da se posvetujemo, kaj bi bilo najbolj primerno in eno možno storiti za naše nesrečne brate in sestre v starem kraju v teh usodnih časih. Krut sovražnik je s pekleno silo ognja in jekla vdrl v naše rojne kraje, razdeljal neštete vasi in mesta in oropal slovensko ljudstvo vsega, dasi ni hotelo nikomur nič slabega, pač pa ohraniti le svoje in v miru živeti s svojimi sosedi.

Na tistem sestanku v Chicagu 19. aprila 1941 smo prišli do zaključka, da ameriški Slovenci moramo nekaj storiti in smo izjavili, da mi ne bi bili vredni svobode in zaščite, ki jo uživamo v tej demokratični deželi, nevedni bi bili naša civilizirani ljudje in še manj vredni, da se pristevamo slovenski narodnosti ali sploh, da nam je za kakšno načelo pravičnosti in človeško dostojanstvo — če ne bi, zgroženi nad veleuhodstvom, izvršenim s nepopisnim cinizmom nad Jugoslavijo, najgorčnejše obsodili tega barbarstva nacistične Nemčije in fašistične Italije in ako ne bi iz dna naših src privrele najgorkejšie simpatije do naše poteptane in ponižane stare domovine.

To nas je dovedlo, da smo na tistem sestanku organizirali Jugoslovanski pomožni odbor slovenske sekcije, katerega tvorijo vse naše večje podporne organizacije. Kakor že ime samo pove, je namen te organizacije zbirati prispevke in sploh skrbeti za dohodek skupnega pomožnega sklada, iz katerega bomo mogli nuditi gmotno pomoč najpotrebnejšim v starem kraju, ko pride čas za to. V tem oziru smo bili aktivni ves čas in tudi smo že zbrali prilično vsoto.

Toda to ne zadostuje. Nacistični tolovaji so slovenski narod ne samo oropali in zasuznjili, temveč ga mučijo, morijo in izseljujejo ter grozijo slovenski življenjski popolnoma izbrisati iz zemlje. V pričo teh strašnih dejstev in nezasišanih krivic torej ne zadostuje samo materialna pomoč od naše strani, temveč je prišel čas, ko se moramo ameriški Slovenci potegniti za svoje brate in sestre tudi pri raznih političnih obalah ter pomagati stari domovini tudi na ta način. Kajti mi smo še edini Slovenci, ki lahko svobodno govorimo in protestiramo, in ki tudi — ako bomo nastopili strnjeno za našo veliko stvar — moremo nekaj doseči.

Potrebno je torej, da se za pravice in rešitev slovenskega naroda v starem kraju organiziramo tudi politično. Potrebno je, da imamo živo, energično politično akcijo ter za to sposoben odbor, ki bo imel mandat širših plasti slovenskega naroda v Ameriki. Zato je potrebno, da se skliče slovenski narodni kongres. In ko se je na zadnji seji JPO-SS razpravljalo o po Slovenski ženski zvezi predloženi resoluciji z zahtevo za tak kongres, je po potrebnih razpravi bilo odobreno, da se narodni kongres ameriških Slovencev vrši 6. decembra v Clevelandu, na katerem bodo imele pravico do delegatstva vse centralizirane organizacije po svojih odborih, vsako društvo in klub in sploh vse lokalne slovenske organizacije in ustanove vsake vrste ter vsi slovenski listi, in je bila v to svrhu sprejeta izjava, kot nekaj preliminarne program,

ki je bila že objavljena v vseh naših listih.

Apeliramo torej na glavne odbore vseh slovenskih jednot in zvez in sploh centraliziranih organizacij, kakor tudi na vsa krajevna društva in klube teh organizacij, na samostojna društva in klube, gospodarska, politična in prosvetna društva, kooperativne ter slovenske ustanove vsake vrste, da velokupno podpro to akcijo in pošljejo svoje zastopnike na slovenski narodni kongres; vsako posamezno društvo, klub ali ustanova lahko pošlje enega delegata; dalje so povabljeni uredniki vseh slovenskih listov, da se udeležijo kongresa. Kjer posamezna društva ali ustanove ne morejo poslati svojega delegata, se lahko združijo vse slovenske organizacije in ustanove v naselbini in pošljejo enega delegata. Stroške delegata trpe organizacije same. Povabljeni so vsi in apeliramo na vse ne glede na pripadnost ali prepričanje. Naša stara domovina je v strani nesreči in še v večji nevarnosti za bodočnost. Nesrečna Slovenija obupno kliče svoje sinove in hčere v daljni Ameriki na pomoč in mi ji tega ne smemo odreči. Skupno moramo nastopiti in veliki moramo biti, kakor je to skupna in velika stvar vsega slovenskega naroda!

To je edini poziv na posamezna društva in federacije, klube in druge slovenske ustanove v Ameriki. Posebnega pismenega poziva ali vabila ne bo, ker je to nemogoče v našem slučaju; prav tako ne bo nobenega posebnega vabila urednikov naših listov.

Jugoslovanski pomožni odbor slovenske sekcije:

V. Cankar, Mary Prislard, Joseph Zalar, Leo Jurjovec, Anton Krapenc, John Ermenc.

## Slovenski socialistični klub v Milwaukeeju priredi kartno zabavo

Milwaukee, Wis. — Slovenski socialistični klub priredi kartno zabavo v nedeljo dne 1. nov. Vršla se bo v šostaričevi dvorani. Z igranjem se prične ob 2. pop.

Vsi prijatelji te vrste razvedrila ste vabljeni, da se udeležite. Zmagovalci bodo deležni lepih nagrad.

Christina Podjavoršek.

## Glas iz države Utah

V nekaj dokaj živahni slovenski naselbini Murray, Utah, je imel Proletarac le tu pa tam po nekaj naročnikov. Polagoma so izumrli, ali pa se preselili. Nekateri so se naročniki, eden izmed njih je John Malich v Murrayju. Temu listu je zvest, ker piše po njegovem prepričanju. Pravi, da bi za Proletarca kaj storil, pa da tam ni močnega obljublja, da ostane še naprej naročnik, pošilja pozdrave in nam želi uspeh.

## Nemci praznijo tudi muzeje

Iz Zagreba poročajo, da so Pavlečeve oblasti zapadle veliki državni muzej. Uredno pojasnilo trdi, da je prišlo do zavrnitve zaradi pomanjkanja osbjba. Resnica pa je, da je nemška komisija prišla pregledati ta muzej in izjavila, da so mnogi predmeti bili poslani tja iz Nemčije po krivičnih potih in da je zdaj prišel čas, da se jih zopet vrne v Nemčijo. Nemci plenijo tudi umetniške in zgodovinske predmete svojih lastnih "bratov po rojstvu".

# Kaj bo z ubežnimi in zajetimi kralji in princi po vojni?

(Nadaljevanje z 2. strani.)

oziroma po ustanovitvi države Srbov, Hrvatov in Slovencev, se je dinastija zelo spremenila. V prejšnji Srbiji so bili Karadžorž zelo preprosti ljudje in se med narodom svobodno gibali. Posebno kralj Peter I. je bil demokratski v občevanju. A v novi Jugoslaviji se je to spremenilo. Kralja in njegovo sorodstvo so dvignili v višine in dvorni sijaj v mladi Jugoslaviji je rasel kakor malokje. Vzdrževanje kraljevega doma je stalo jugoslovanske davkoplačevalce več kot pa stane ameriške davkoplačevalce predsednik njihne republike. Še celo z mladim Petrom je imela kraljevina po Aleksandrovi smrti več stroškov kot pa jih ima s svojim predsednikom najmočnejša in najbogatejša republika na svetu.

V monarhijah mora ljudstvo vzdrževati ne samo vladarja in njegovo družino, nego tudi vse njegovo daljino in bližnje sorodstvo, ter drago plačevati za dvorni pomp.

Koliko članov ima sedaj dom jugoslovanskega kralja, pisu ni točno znano. Peter ima dva brata, mater, ki je vdova, in morda je še živ brat njegovega očeta, ki so ga valed njegovih brutalnih dejanj nad častniki imeli zaprtega neke v Srbiji. Dalje je treba skrbeti za kneza Pavla in njegovo ženo ter sorodnike in za člane bivše črnogorske dinastije.

## Slabo vložen denar

Ako se pomisli, da so to revne dežele, so dvori zanje silno drag "luksus". Drugo zlo je, da je producirala le malokatera vladarska hiša koga, ki bi bil vreden saj plače kakšnega predsednika. Njihova glavna skrb je že mnogo desetletij, kako si varovati kožo, živeti v razkošju, in imeti dovolj prihrankov v inozemstvu za slučaj, da bi bilo treba pobegniti. Kajti čeprav vsi kralji zatrjujejo, da so "vladarji po milosti božji in volji naroda", v te besede nič kaj ne verjamejo.

Vsi pa verjamejo, da tudi če so kdaj prisiljeni bežati, imajo do svojega trona po božjih postavah še vedno pravico in si prizadevajo, da jih dobe nazaj.

## Oton se sanja o povratku

Eden teh je na primer nadvojvoda Oto, ki deluje v Ameriki, v Kanadi in v Angliji, da se mu po zmagi zaveznikov omogoči priti nazaj na habsburški prestol. V teh naporih mu pridno pomaga katoliška cerkev, kajti Vatikan Avstro-Ogrske jako pogreša. Bila je namreč najmočnejša katoliška država v Evropi. Otonu so vrata odprta v "najodličnejše" ameriške klube, v katerih predava o potrebi obnove take države, kakor je bila pod Habsburžani. Veliko kongresnikov in senatorjev ga osebno pozna, sprejemajo ga radi visoki cerkveni dostojanstveniki, in tudi v državnem departmentu ter v beli hiši ni tujec.

Človek pa, ki veruje in deluje za demokratično ureditev sveta, se vprašuje:

"Kaj pa je ta-le fant, ta Oto Habsburg storil dobrega ali koristnega za ljudstvo bodisi v Avstriji ali kjerkoli?" In odgovor je: "Popolnoma nič!" On deluje zase za povratek na dvor. V spominu so mu gradovi, palače, parki in gozdovi, ki so bili posest in zemski raj njegovih prednikov, in po dinastičnem pravilu smatra, da so mu prestol ukradli in ga oropali dedščine, ki bi jo moral dobiti po svojem očetu.

Oto je torej demokratični nevarna oseba, ker ima močno zaoblobo med onimi, ki jo propagirajo in obljublajo, misleč, da je "demokracija" tisto kar je bilo v teh monarhijah, ne pa ljudovlada v pravem pomenu besede.

## Mnogo pretendentov

Oto ni edini pretendent, ki sanja o povratku na dvor. Je še cela vrsta drugih, ki si prizadevajo, da bi dobili naziv veličanstva in dvore. Na primer ostanki dveh španskih dinastij, potomci francoskih kraljev, člani nemških dinastij, par potomcev pregnane stare portugalske vladarske hiše, sorodniki ubite

ga ruskega carja, in tudi bivši turški sultan ima nekaj sorodstva, ki se ne bi branilo vrniti se v razkošje carigradskega dvora.

## Haile Selassie

Edini, ki je v tej vojni dobil svoj prestol in svoj dvor, je Haile Selassie. Italijani so mnogo njegovih podanikov pobili in z etipskim ljudstvom so zelo kruto ravnali. A ob enem so zgradili precej cest in tudi Selassiejev dvor so baje spremenili v moderno palačo.

Angleške čete so pred nekaj tedni odšle iz Etiopije in tako je Selassie spet vladar. Nekaj angleških vojakov si je pridržal za svetovalce, ker mu je sodelovanje Anglije neobhodno potrebno.

## Komedija hrvatskega "kraljevstva"

Najbolj žalostna figura med vsemi kralji, pretendenti in psevdovladarji je "sedanji hrvatski kralj". Imenoval se je menda vojvoda Spoleto, nato je po porazu Jugoslavije postal "veličanstvo", a na zagrebški dvor si ne upa priti. "Poglavnik" Pavelić se je torej v proslavi na italijanskega kralja, da naj nakloni Hrvatim vladarja iz rodu savojske dinastije prenašati. Četudi ni bil med Hrvati ne pokojni Aleksander, ne mladi njegov sin Peter nikoli priljubljen, sta bila na Hrvatskem vendarle veliko varnejša, kot pa bi mogel biti "veličanstvo" Spoleto.

Ampak Hrvatje morajo novega kralja vseeno plačevati, čeprav ga ne marajo. Pavelić jim sicer ne pripoveduje o tem, niti ne o računih, ker v "neza-visni" poglavnik ni odgovoren svojemu narodu, nego vrhovnemu poglavarju Hitlerju.

## Dvorjani ostane temne prošlosti

Kraljem in njihovim sorodstvom, niti ne potomcem ostavljenih vladarjev, ni zameriti, če bi radi živeli v rajanju in pompu ter gledali, kako se jim vse globoko priklanja. Zameriti pa je onim, ki v eni in isti sapi trdijo, da so za demokracijo, in ob enem, da se monarhizem tiče le onih ljudstev, ki so prizadeta. Naj torej le ona odločujejo.

Kakor da se o tem v monarhijah odločuje kot na kaki društveni seji. Kadar je kralj enkrat v sedlu, ne bo pustil, da se bi ga odstavilo z referendumom. Rajše proglasi diktaturo, kot pa da bi riskiral svoj dvor. Le če uvidi, da se ljudstvu ne bi mogel zoperstavljati, ga vzame noč.

Dinastije so v sedanjem svetu čisto odveč in demokracija ne bo popolna, dokler bodo obstajale. Kakor je krivično, da prehajajo bogastva z očeta na sina, h katerim nista prispevala nikakršnega dela, tako je enako krivično, da kdo, ki se rodi v vladarjevi hiši, postane dedič države in govori o nji, kakor da je z ljudmi vred njegovo privatno posestvo.

## Italijani Slovence zdržema "opominjajo"

Regime Fascista javlja iz Rima, da so se Slovenci na novo začeli pridruževati gerilcem, ter jim znova grozi strašno kaznijo. List razlaga, da Slovenci o prihodu laških in nemških čet niso nudili nikakršnega odpora in da so valed tega uživali v začetku naklonjenost laškega režima, kateri jim je "zajamčil njihov etniški karakter."

Toda splošni punt se je kmal uzačel širiti po Sloveniji in je podžgan in podpiran od komunistov, kmalu nanovo vzbudil staro proti-italijansko mišljenje. Začela se je cela vrsta terorističnih napadov in atentatov.

Ta nemogoča situacija vlada že več kot leto dni. Slovenski narod bi moral na razpotju dokazati svojo socialno in politično zrelost uničiti organizirano četniško gibanje in na tem temelju sodelovati z italijanskimi oblastmi. Ako ne, bo nosil posledice svojega ravnanja, protivnega evropski civilizaciji.

Na vsak način pa je potrebno, neobhodno potrebno, zdro-

biti slovensko četništvo. Zastonj bi bilo upati na to, da bi se dali slovenski partizani spreobrniti. Od Postojne do Ljubljane pa so tudi mnogi rešni ljudje, in tem moramo ponačljati svoje opomine.

# RAZGOVORI

(Nadaljevanje z 2. strani.)

nelo čez gorovja. Ogenj, katerega so zaneli Sehuoanci med deskami, je bil v naglici pogasjen. Dve uri potem je marširala celotna rdeča armada čez most v deželo Sehuano. Za to delo so dobili ti prostovoljci, kar jih je ostalo živih, odlikovanje "zlate zvezde", najvišje odlikovanje v kitajski rdeči armadi. Leta pozneje jih je par izmed njih srečal Edgar Snow, kateri se je čudil njih mladosti. Vsak teh je bil manj kot petindvajset let star.

(Nadaljevanje v eni prihodnjih števil.)

## Ruski relief

Opozorjam sodruge, da si ogledajo, kjer je prilika, dva zadnja sovjetska filma: "Guerrilla Brigade", ter "This is our Enemy".

Za ruski relief sem prejel iz Girarda, Ohio \$3.50. Prispevali so jo Anton Pšiler, Cortland, O., \$2.50 in Anton Krašovec, Girard, O. \$1. Skupaj \$3.50.

To svoto je nabral in izročil s. Franku Zaitzu John Tanček. Iskrena hvala.

Sodruzi in sodružice, oglaste se še kaj! Kadar čitate o Stalingradu — spomnite se Rusije! Kaj pa naši somišljeniki na zapadu? Ze dolgo nisem nič slišal od njih.

## U. M. W. SLEDILA UKAZU LEWISA ZA IZSTOP IZ CIO

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ne konference, neodvisne uni-je Lewisa tudi ne marajo, torej se bo moral umakniti, ali pa popustiti. Tisti, ki ga poznajo, pravijo, da ne bo storil ne eno ne drugo. On bo ostal kar je vsikdar bil.

Storil je veliko dobrega, a v tem slučaju, kdo ve, morda je s svojim arogantnim nastopom napravil tudi več koristi kakor škode. Njegov namen je bil udariti po CIO, a mogoče je prav s tem pripomogel, da postaneta CIO in AFL enota, dasi proti Lewisu volji.

## Folk Music Program

The season's greatest Yugoslav entertainment in Chicago will take place Sunday afternoon, Oct. 18th, at the Bohemian American Hall, 1436 West 18th Street, at 2 P. M., and will be followed by a dance at 8 P. M., for which two orchestras will play.

The occasion is the Yugoslav Music Festival, sponsored by Palandee's Yugoslav newspapers, in which the Slovene music world will be adequately represented. Among the Slovene artists and groups on the program will be Miss Ann Beniger, the lovely mezzo soprano whose sweet voice has been heard on many occasions by the Slovene music loving people; the "Prešeren" Male Chorus will sing several songs and the "Prešeren" Quartette will enter-



ANN BENIGER

tain with their inimitable folk song selections; the Plut Triplets, who are among the most popular of Slovene entertainers, will be on the program. Other features will be Russian, Czechoslovak and Polish folk songs and dances. The Yugoslav "Yavor" Club and tamburista orchestra will put on an opera ballet, with colorful dances and folk singing. The festival is receiving city wide attention and a large audience is expected. The admission is only 50 cents.

# Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar brošure in knjige, naj piše upravištvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu pribečene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za svoje glasilo Proletarac.

Ako je ime kakšnega zastopnika v sledečem seznamu izpuščeno, naj nam sporoči pa bomo imenik radevolje popravili.

## CALIFORNIA.

Fontana: Anton Blasich, Oakland: Anton Tomšič, Los Angeles: Frank Novak, San Francisco: A. Leksan.

## COLORADO.

Crested Butte: Ant. Slobodnik, Pueblo: Ludvig Yoxey, Walsenburg in okolica: Frank L. Tomšič.

## ILLINOIS.

Chicago: Frank Bizjak, Joseph Oblak, Chas. Pogorelec, Peter Verhovnik, Frank Zaitz in John Rak, Cicero-Berwyn: Krsnina Turpin, La Salle in okolici: Anton Udovih, Springfield: Joseph Ovca in John Goršek, Virden: Fr. Hirsch, Waukegan-No. Chicago: Martin Judnich.

## INDIANA.

Clinton: Ignac Spendal, Indianapolis: Mary Stroj.

## KANSAS.

Arma: Anton Shular, West Mineral: John Marolt.

## MICHIGAN.

Detroit: John Zornik, Leo Junko, Joseph Klarich in Jan Plachtar.

## MINNESOTA.

Buhl: Max Hartz, Chisholm: Frank Klun, Duluth: John Kobi, Ely: John Teran.

## MONTANA.

East Helena: Joseph Mithelich, Kibin: Peter Yellar, Red Lodge: K. Erzenožnik.

## NEW JERSEY.

Elizabeth: Analia Oblak.

## NEW YORK.

Gowanda: James Dekleva.

## OHIO.

Akron-Kenmore-Barberton Mike Koppach in Matt Močnik, Bridgeport in okolici: Joseph Snoy in John Vitez.

## TAKO GOVORI HITLER IN NJEGOVI NACIJI

### NE MOREJO RAZUMETI

Komunizem bi bil že davno postal pokopališče evropskih narodov, če bi ga S. A. ne bili pogнали nazaj. Zato mi, S. A. možje ne moremo razumeti tujih držav, ki so s komunizmom in njegovimi zastopniki v najprijaznejših odnosih.

(Victor Lutze, poveljnik S. A., na sprejemu diplomatov in tujih novinarjev, 24. 1. 1936.)

## NJIHOV NAMEN...

Namen boljševikov je, razdeati rasno enoto narodov in nadomestiti arijsko dedščino z židovsko. Devetdeset odstotkov voditeljev boljševiške revolucije je bilo židov.

(Adolf Hitler, strankino zborovanje, 10. 9. 1936.)

## BREZ VELJAVE

Vsak dogovor, ki bi vezal Nemčijo ali sedanjo boljševistično Rusijo, bi bil brez vsake veljave.

(Adolf Hitler, Reichstag, 30. 1. 37.)

## NA POTI H KONCU?

Smatram za zmago zdravega razuma, da smo dosegli sporazum z Rusijo.

(Adolf Hitler, obletnica ponesrečenega puča, Monakovo, 8. 11. 39.)

Ali je vaše društvo že član Prosvetne matice? ročnika vsaki.

## DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Združenih držav, v III. delu pa naslovno RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustavo Združenih držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsedniški edinjih držav in Poedine države.

Cena knjižice je samo 50 centov s poštnino vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarca

2301 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILL.

Cleveland: John Knebel in Joseph Lever, Girard: John Kosin in John Bogatay, Glencoe: Albina Kravanja, Libon-Power Point: Jacob Bergant, Pinoy Fork: Frank Završnik, Warren: Joseph Jež.

## PENNSYLVANIA.

Aliquippa: Geo. Smrekar, Burgettstown-Sloan: Joseph Krmel, Crafton-Moon Run: Jennie Jerala, Canonsburg-Strabane: John Terčelj in Marko Tekave, Export: Jos. Britz, Forest City: Anthony Drasler Jr., Point Marion: Tony Zupančič, Hermine: Anton Zornik, Imperial: Frank Augustin, Johnstown in okolici: Andrew Vidrich, John Langerhole in Ilija Bubalo.

Latrobe: John in Mary Fradel, Lawrence: Louis Britz, Lehigh: Nick Triller.

Meadowlands: Marib. Batz, Park Hill-Conemaugh: Frank Podboy.

Sharon: Joseph Cvelbar, Sygan: Lovrenc Kavčič.

Potovalni zastopnika za Proletarca, Ameriški družinski koledar in Majski Glas za zapadno Penno Anton Zornik za Hermine, za Cambria in Somerset kraj za Frank Cvetan, Tire Hill, Pa.

## WASHINGTON.

Seattle: Lucas Debeljak.

## WEST VIRGINIA.

Star City: Lawrence Selak.

Thomas: Lenhart Werdinek.

## WISCONSIN.

Milwaukee in West Allis: Louis Barborich, Sheboygan: Frank Stih, Willard: Mike Kruzic.

## WYOMING.

Kemmerer in okolici: Anton Trtnik in John H. Kraisnik, Rock Springs: John Jereb.

London, 24. avgusta (AP). — Agencija Reuter poroča, da so Lahi v Rimu ustrelili 15 slovenskih vojakov. Agencija Hayas brzojavlja iz Budimpešte, da je vojaško sodišče na Hrvatskem obsodilo na smrt 15 oseb v Karlovcu in tri v Stari Parazi.

## Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON

3724 West 26th Street

Tel. Crawford 2212

## OFFICE HOURS:

1:30 to 4 P. M.

(Except Wed. and Sun.)

6:30 to 8:30 P. M.

(Except Wed., Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Ridgeway Ave.

Tel. Crawford 8440

If no answer — Call

Austin 5700

## BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-361

## No Custom Tailored "Freedoms" Needed

Mr. William P. Witherow, president of the National Association of Manufacturers, has recently produced this lovely brain-child: "an Atlantic Charter for Business." His "four freedoms" are:

1. "Freedom from inflation.
2. "Freedom from unwise taxation that would deplete the essential resources of industry and invite post-war economic chaos.
3. Freedom from strikes for the duration.
4. "Freedom for management to run its own affairs as far as compatible with wartime restrictions . . ."

Which immediately suggests that other groups may have their own four freedoms to propose, as Mr. Witherow has his. For example, four freedoms for labor: freedom from chiseling on wage scales; freedom from union-busting employers; freedom from rising prices, which destroy labor's living level; freedom from "unwise taxation" that hits labor.

And the farmers—why not four freedoms for them? Freedom from rising prices on everything except farm products; freedom from drought; freedom from too little farm labor; freedom from "unwise taxation" that hits farmers.

An how about for war contractors? Freedom from government supervision of standards; freedom from wage and hour regulations; freedom from nasty Senate committees that are curious about profits; and, of course, freedom from "unwise taxation" that hits war contractors . . .

We could go on and on. Milk men and landlords and shoe salesmen and insurance brokers ad all the rest of us, give a chance, could work out our own four freedoms without half trying . . .

But that's just what has been the trouble in the past, what we have to avoid for the future. Freedom totters when everybody's definition of it is tailored to measure for his own freedom, to hell with the other fellow's. Freedom stands a chance when all unite and stand behind certain principles of freedom which each one guarantees to all men everywhere.

Such are the four freedoms of the Atlantic Charter—not a group of special privileges demanded by a privileged few for themselves, but a broad charter of guarantees for all humanity, the hope of free men and the promise to free men all over the world.

Let's not belittle the cause of freedom, Mr. Witherow, by whittling it down to our own size.—The Advance.

## Bard Recognizes Russia

We wonder how many of our readers saw and still remember a motion picture story of only a few years ago in which the Russian people and the Russian ideal were made to appear ridiculous. Nazimova was the star and, surrounded by a cast of comedians, she sure did have wise and superior American wage slaves chuckling at those crazy "Bolsheviks."

Those who do remember should not now miss the speech which Ralph A. Bard, Assistant Secretary of the Navy, made before a convention of the metal trades division of the American Federation of Labor this week.

Said Bard—  
"All of us have been a little priggish about the political beliefs of our Russian Allies."

"We ought to feel a sense of shame at Russia's ordeal."  
"Our hopes and the future of free men and women everywhere have been in the keeping of the Russians for months."

Yes, we ought to be ashamed. Not merely by ridiculing Russia, but by permitting our minds to be moulded by the propagandists of our own native labor exploiters, we have shown ourselves to be of mighty poor mental calibre.

We know more about Russia now than we did a year or two ago. But we wonder whether we have learned the lesson which has been so clearly taught by Bard's address. We hope so. For what we must deduce from the changed attitude on Russia is that we have been lied to right along.

And that the common people of the nation, who have been and still remain the dupes and victims of an owning class, had better dust off their brains and begin to think.—Reading Labor Advocate.

## SECOND FRONT

By RUTH TAYLOR

The second front is already opened. Its firing line is in our factories, our shipyards, our workshops through out the entire length and breadth of our land.

In our first days of unpreparedness, this was our only line of defense. We have had to make up for lost time, wasted machinery, neglected man power. But we are catching up!

Now we have gone beyond defense. We are taking the offensive in production. The second front is opening up. The men of labor working together with their fellow Americans of industry must supply more and more guns, more and more ships and more and more planes in an ever increasing stream until the river of production overflows its banks and drowns the Axis in a mighty torrent of machinery.

As Lieut. General Sommerwell said: "When Hitler put his war on wheels, he ran it straight down our alley. When he hitched his chariot to an internal combustion engine, he opened up a new battle front—the front that we know well."

The workshops of democracy are the second front of the war. In them we will prove again that free men can outproduce as well as outfight slave labor. Here is the testing ground for the democratic ideals we have fostered, and here too is the testing ground for unionism. On this ground will be given the answer to the age old query, how responsible is a free man?

We will have to do better than our best in this war. This is not a war of classes, this is not a war of nations—this is a war of freedom against despotism, of democracy against tyranny. It is the war of the average man, who wants to be left alone to live his own life, to do his own work where he wishes, to raise his children so they may climb to greater heights, to worship God in his own way.

This is the war of all of us. To win it we need ALL Americans the zeal and energy of the workers, the technical skill of the engineers and scientists, the organizing skill of the industrial managers—all working together for one common end.

We must fight on the second front together—utilizing the experiences

of all of us, teaching, training new men and settling whatever differences we may have after an intelligent and understanding discussion of the matter from all sides.

With such a second front firmly established, not only can we crush the enemy but we can establish the firm foundations of a world in which there will be peace and justice for all.

## CONSERVATION A SUCCESS STORY

In the United States today there are certain shortages or threatened shortages of goods as a result of the war. The net effect, as every consumer is beginning to learn, has been a gradual tightening of our collective belt. This is now being accomplished by two methods—conservation and rationing.

Conservation, as it is now being used, amounts to government control of the channels of distribution. More simply, only so much of the item being conserved is allowed to reach points of sale. Rationing, however, controls the consumer by telling him how much of the rationed item he can purchase.

The really important difference between the two methods is that rationing is a last resort at effective control. It is sometimes confusing, usually expensive and always troublesome. Conservation, however, not only conserves the item itself, but time and money as well. Some rationing, obviously, is necessary and the only workable method of control, as in the case of gasoline.

But on the other hand, conservation does work. For example, the war production board on March 27 inaugurated a tea conservation program limiting sales of tea by packers and purchasers of tea by wholesalers to 50 per cent of last year's levels. The test of its effectiveness is whether or not it actually cut sales of tea to that extent, and according to a recent survey by the tea bureau, it does.

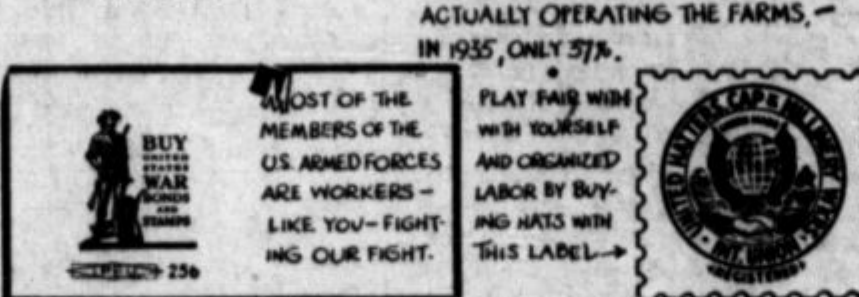
This survey shows that tea sales during the second quarter of this year amounted to 13.1 million pounds compared with 25.5 million pounds in the corresponding quarter of 1941—factual evidence that the 50 per cent cut in tea sales had worked out within a fraction of the objective.—The Montana Labor News.

## THE MARCH OF LABOR

THERE WILL BE 114 MILLION WORKERS  
IN WAR PRODUCTION BY THE END OF 1942;  
AND 17 MILLION BY THE END OF 1943.



BACK AS 1912 THE NEW YORK  
STATE COMMISSION ON COMMON  
SCHOOLS SAID, "IN A GOVERN-  
MENT LIKE OURS . . . WHERE  
THE WILL OF THE PEOPLE IS  
THE LAW OF THE LAND . . . IT  
IS ABSOLUTELY ESSENTIAL  
THAT THE PEOPLE BE  
ENLIGHTENED."



## Some Would Abolish Liberty While America Fights For It

Freedom of speech is one of the foundation stones of democracy; without it, the entire structure will collapse as surely as will a structure built without foundation, on a swamp, or in quicksand.

One of the first measures taken by a would-be-dictator is to size control of the press and the radio, which are the most effective means of the people to exercise their freedom of expression. When the voice of opposition is blotted out of printer's ink, and silenced from the airwaves, the road is smooth for the brutalitarian dictator.

At present we Americans are engaged in a world-wide, bloody war to save democracy and all that goes with it, especially including the freedom of speech. Many of our boys have already died for liberty; many more will die. The rest of us, almost to a man, are bending every effort at home to do our share in this gigantic struggle for democracy and the freedom of speech.

Unbelievable tho it would seem, however, there are some influential men in America whose protestations for the cause of democracy are but empty phrases—whose propaganda for the four freedoms but mockery. We refer to the two largest radio networks in America, the National Broadcasting Company and the Columbia Network, who have refused to sell radio time to the Co-operative movement.

Yet the airwaves are full of propaganda exhorting Americans to ever greater effort in the war for liberty. It would be interesting to know how the leaders of the radio monopoly define liberty. Would they define it to mean only their own liberty to profit by, and control, this potent medium of expression?

The first, oral reason given by the networks for this blacking out of Co-operation from radio was that the subject is "controversial" because it seeks to establish democratically-owned non-profit business of the people. "Just whom are you trying to put out of business?" was the anxious question of one radio mogul when he informed the executives of the Co-operative League that we co-operators could not have freedom of speech over radio.

The answer, obviously, is that we will put anyone out of business who cannot compete with us on efficiency, prices and quality—the same as any profit business will compete the inefficient ones out of business. But unlike most big trusts, we co-operators use no unfair means in our competition—we do it openly, neither asking nor giving quarter.

If Co-operation is controversial, so is Standard Oil, for any petroleum user that Standard's radio advertising manages to sell on Standard's products, is another patron taken away from some other oil company. Do the big radio networks ask Standard Oil whom they are trying to put out of business by trying to enlist more patronage for their own products?

And what about the many anti-democracy, even outright seditious programs that have been using America's radio facilities? What about the Father Coughlins, Gerald Smiths and others? Are they not controversial in the opinion of the radio monopoly?

The second, written reason given by the networks was more evasive than the first—they said that he object of the National Co-op Radio program is to enlist members for co-operatives and that would be against their (networks') policies. O sancta simplicitas! We have yet to hear a sponsored radio program that wasn't trying to enlist members, or adherents, for some product, or cause.—The Co-operative Builder.

## QUOTES

"The blind faith that we are sure always to have enough food must be very comforting. But it is also very dangerous. Unless we act promptly, and with energy, our food situation will be serious. A single year could change our food position from abundance to scarcity."—Radio Address by Secretary of Agriculture Claude R. Wickard.

"The real test of what our industrial machine is doing is how much we are turning out—what we are producing. So far, we are running at a rate three and one-half times as great as during the month before Pearl Harbor; the rest of the year will tell the story."—Statement of Donald M. Nelson, Chairman of the War Production Board.

"The United Nations are going to win the war. When victory has been achieved, it is the purpose of the Government of the United States, as I know it is the purpose of each of the United Nations, to make appropriate use of the information and evidence in respect to the barbaric crimes of the invaders, in Europe and Asia. It seems only for that they should have this warning that the

time will come when they shall have to stand in courts of law in the very countries which they are now oppressing and answer for their acts."—President Roosevelt's statement on Axis crimes in occupied countries.

"Everything I have seen and heard has strengthened my conviction that Germany can not defeat the Soviet Union. The Russians are not quitters. But should the military situation deteriorate further, the Red Army might be deprived of its offensive power, leaving Adolf Hitler free to divert his immense strength westward to menace England. In view of all this, it is imperative to expedite the opening of a second front."—Wendell L. Willkie.

## British Women in War

British women, who for some time have been used in large numbers in war industries and in military and naval auxiliary forces, are now subject to drafting into the uniformed forces if they are unmarried and between 20 and 30 years of age.

Seven million English women have been registered and are being directed into war work and more complete registration is on its way.

## REFLECTIONS

By the Editor of the  
Reading Labor Advocate

The other day the public was told by Drew Pearson, who now runs the well-known "Merry-Go-Round" column "by his lonesome," just how the capitalist private-ownership-for-profit economy just naturally causes people to work against the general interest.

Pearson revealed that private interests are hamstringing the Russian economy at the very time the Russians are fighting and dying to save us the inconvenience of facing a Nazi-dominated Europe.

The story Pearson told was that for "six priceless months," as he put it, "we" have been delaying selling two oil refineries to the Russians while the private owners of those refineries were worrying about how much royalties they would be able to collect from the Russians for the privilege of permitting them to do the bloody job which Americans will have to do if the Russians fail short.

Pearson comments that: "If these refineries had been shipped to Russia and set up behind the lines when first proposed last March, the Russian army would not be paralyzed—as it will be if the Caucasus region falls."

Of course we have no right to expect that columnist to tell us the real "why" of this silly and dangerous business; to do that he would have had to condemn the system which breeds such actions.

For the fact is that, although that refinery matter constitutes a danger to the general welfare of America so great that Hitler & Co. might be expected to read the story with glee, it is exactly the way the private-profit system always has operated and always will operate—because that is how it is intended to operate.

The same column contains another example of how private interests against the national welfare. In this case the Japs were sold a secret oil-cracking process by the Universal Oil Products Company because the price was satisfactory.

## 5 RAIL UNION HEADS URGE WORLD-WIDE ALLIANCE OF LABOR

Complete Cooperation Held  
Needed to Win War And Shape  
the Peace

Chieftains of ten five transportation Brotherhoods, representing train, engine and yard service employees, have launched a move for a world-wide alliance of the labor movements in all the United Nations. Cables urging such collaboration have been sent to Sir Walter Citrine, secretary of the British Trades Union Congress, and copies have gone to President William Green of the A. F. of L. and President Philip Murray of the C. I. O.

The cables were signed by President Alvanley Johnston of the Locomotive Engineers, President D. B. Robertson of the Locomotive Firemen and Enginemen, President H. W. Fraser of the Conductors, President A. F. Whitney of the Trainmen and President T. C. Cashen of the Switchmen.

### Unity Needed in War

The chiefs contend that all labor organizations in the countries fighting the Axis should cooperate, both to advance the war effort and to secure a voice in formulating peace terms after the war.

At present, an accord exists only between the A. F. of L. and the British Trades Union Congress. The groups have formed an Anglo-American Labor Committee to pool the activities of both organizations in prosecution of the war.

Citrine has urged the Russian trade unions be included in the alliance, but the A. F. of L. rejected the proposal, suggesting, instead, that the British Trade Union Congress serve as a liaison body between Russian and American unions.

### Would Take in Russians

However, the five rail leaders want to go beyond the Citrine plan and take in not only the Russian unions, but the labor movements of all United Nations.

## POT AND KETTLE

There's an old adage that goes something like this: the pot should never call the kettle an old black bottom.

Which reminds us that recently the daily newspapers were devoting much space to cleverly written stories intended to make the strikers at an Atlantic coast cable plant look bad because they refused to obey an order of the War Labor Board. Finally, the Navy stepped in and took over the factory and the men went back to work.

It must have been cause for chagrin on the part of the daily press to learn that this same cable company has now been indicted by a Federal grand jury on a charge of defrauding the United States Navy.—Washington Teamster, Seattle.

When a man is dead broke, he usually has very little life in him.

## LOOKING AHEAD

By LEN DE CAUX

"We are still flexing our imaginary muscles and shouting: 'Wait 'till I catch that lug who hit me when I wasn't looking!'"  
"We had better stop for a moment and look in a flat mirror, to see if our gym trunks fit us."

This was one of a dozen darts recently shot by Asst. Navy Secretary Ralph Bard to puncture American war complacency.

If we follow his advice, we'll find in many ways we're not even stripped to ill-fitting gym trunks for this war, but are going into it in zoot suits with a drape shape.

For instance, 10,000,000 American citizens of poll-tax states are still deprived of voice and vote in the conduct of this people's war to defend democracy and the right of self-government.

As a result, poll-tax states send to Congress many misrepresentatives who kick labor a dozen times for each shake of their fists in the vague direction of Hitler.

And it isn't only the poll-tax states. The shameful mishandling of the President's seven-point program reveals all too many politicians from all parts who are more concerned with preserving the paunches of the over-stuffed than with building the muscles and fighting stamina of the whole nation.

Their idea of war taxation is to make the people give till it hurts the little fellow who squawks least.

They are more worried about the claws of the fat cats who finance their election campaigns than about the enemy's bombing planes.

We are told it is the "farm bloc" that has been blocking the President's program to stabilize the cost of living.

If these be farmers, they do their digging in bankers' tills and their barn is the U. S. Chamber of Commerce building in Washington.

Look through the list of Congressmen who made up the so-called farm bloc vote against the President's program. You will find in it city torjies who don't know a cow from the bull they shoot.

You will find "friends of the farmers" who have voted consistently against the Farm Security Administration, against farm tenant aid, against the agriculture appropriation and against nearly every other measure to aid the great majority of the real toilers of the countryside.

And, after a little more inspection, you won't be surprised to know that the Chamber of Commerce actually joined with the big business farm bosses to plan this whole Congressional drive.

If you get around among the men and women who are actually working and fighting for victory—in the factory, on the farm, in civil defense, in the armed forces—you will find more knowledge of what this war is about than around a hundred conference tables in Washington and Wall Street.

## WAR ON WHEELS

Trucking facilities available for the war effort are 15 times as great as they were in the first World War, and there are now six passenger vehicles for every one used in the last war to carry workers to and from defense jobs, according to statistics released by the Automobile Manufacturers Association.

When the United States entered the first World War, there were 226,000 trucks registered. Today there are almost 5,000,000. Not only are automobiles, both passenger and commercial more plentiful but they are more sturdily constructed and less liable to frequent breakdown. Planning for a mobile peacetime economy has prepared for an efficient mobile war industry.

## GIVING TO WIN

The spirit of national unity for victory is reflected in the agreement announced for national labor co-operation in this year's community war chest drives.

The agreement has been signed by both CIO and AFL war relief committees with Community Chests and Councils, Inc., so that one united drive may bring in the maximum results.

Labor representation is recommended in all local war chest committees, and unions will be given credit along with management for industrial contributions. Money raised will be allocated to war relief for the United Nations as well as for local community needs.

In a democracy, all activity must be accompanied by accountability.

## DEATH OF A BONANZA

Proposed nationwide gasoline rationing will cut to a dribble one of the states' largest sources of income. That many states are facing the prospect with consternation is easily understood when figures recently released by the American Petroleum Institute are examined.

The institute's tabulation shows that since 1890, when income from these sources first became worthy of notice, the total income in all 48 states from gasoline tax and vehicle registration fees had piled up on January 1, 1942, to more than \$16,000,000,000. That amount, the institute declares, "exceeds by a wide margin the total money now in circulation in the United States, and at \$10,000 a mile, the motorists' taxes paid to the states would defray the cost of six roads to the moon, or an encircling road 69 times around the equator."

Chief beneficiaries of this flood of taxation have been, in order of total receipts, New York, Pennsylvania, Ohio, and California. Private automobiles accounted for more than six times the total passenger-miles of transportation in the United States in 1941 by all other means of transportation combined. Total passenger miles since 1925 have more than doubled. Now they will decline with the force of a landslide.

## Uncle Sam Spending \$1,790 Every Second

A compilation by the Bureau of the Budget, read into the "Congressional Record" in July, revealed that the staggering sum of \$205,514,657.286 has been appropriated or authorized for war spending. Every time the clock ticks \$1,790 is laid on the line.

The national debt on June 31, last, was \$72,422,000,000, and it was estimated that it would reach \$125,000,000,000 by that date next year.

## ONLY 80 BRITISHERS WITH \$24,000 INCOMES

LONDON.—The "most expensive war in history" is leveling out the financial standing of Britisheers, according to Sir Kingley Wood, Chancellor of the Exchequer.

He revealed this week that in the whole of Britain only 80 persons now have an annual net incomes of \$24,000 or more. He added that 85 per cent of the nation's purchasing power was in the hands of a people with incomes below \$2,000 a year.

## NATIONAL DEBT HAS TOPPED 90 BILLION

Climbing at the rate of \$4,000,000,000 a month, the national debt this week passed \$90,000,000,000, the Treasury Department reported. Half of that sum was added since the nation began rearming in 1940. Henceforth, the increase will be at a much faster clip, some officials estimating that it may reach \$7,000,000,000 some time next year.



Buy your stamps a dime at a time,  
Or a quarter, or even a dollar,  
Whichever you do won't hurt this rhyme,  
Hitler's the one who'll holler.

